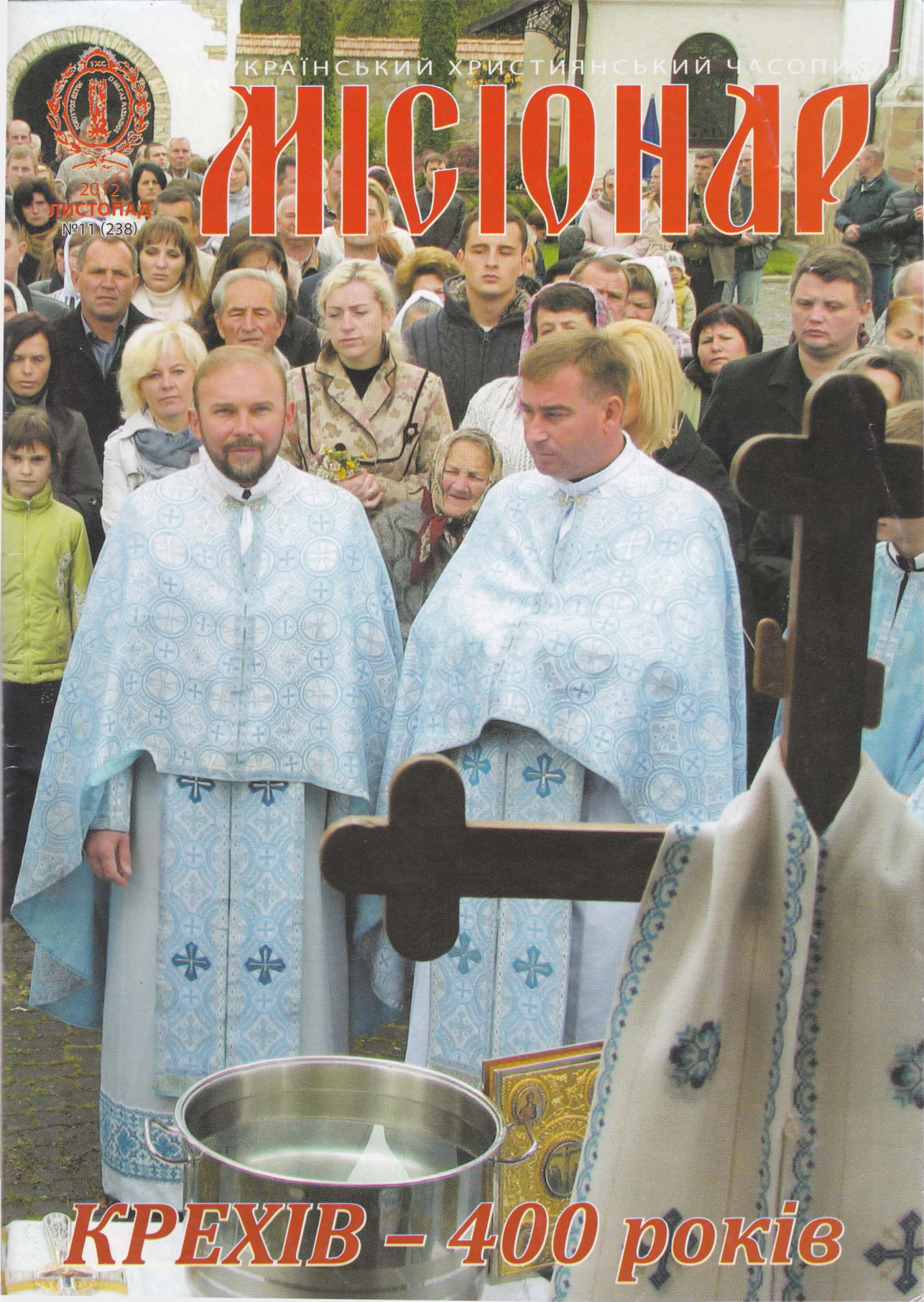
УКРАЇНСЬКИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ ЧАСОПИС
МІСІОНАР
2012
ЛИСТОПАД
№11 (238)
КРЕХІВ – 400 років

Провінція Найсвятішого Спасителя в Україні оо. Василіян

запрошує

на ювілейні святкування наших монастирів:

ДОБРОМИЛЬ –
400-ліття та
130-ліття
Добромильської
реформи
18 листопада
2012 р.Б.

БУЧАЧ –
300-ліття
7-8 грудня 2012 р.Б.

о. Корнилій ЯРЕМАК, ЧСВВ

СТАВАЙМО ДО СПІВПРАЦІ

Слава Ісусу Христу!

Кожний, хто вірує у Христа, повинен бути готовим до зміни, руху вперед, до нових відкриттів і висот. Віра – величина динамічна, яка вимагає від нас постійної уваги, залучення, зусилля і праці. Тому віра передбачає постійне оновлення і зміну. І така зміна стосується всіх ділянок нашого життя. Інакше людина нидіє і пропадає. Християнин не може залишатися на місці, а завжди повинен себе запитувати: чи ми зробили все, що могли? Чи не можемо зробити більше? Що можемо змінити на краще?

Ми знаходимося у складній ситуації, з якого боку не дивилися б. Насамперед сучасна суспільна думка зруйнована намаганнями вирішити всі проблеми світу матеріальними і політичними засобами. Боротьба після парламентських виборів дуже добре передає дух нашого часу. Та разом з тим людина втрачає орієнтири в житті і дедалі більше заплутується, намагаючись відшукати вихід із важких ситуацій. З іншого боку, людські душі вражені численними забобонами та поганськими віруваннями, які зроджують великий і тривалий духовний страх перед майбутнім та теперішнім життям. Зміна, яка потрібна нам сьогодні – це стати на шлях навернення, рішуче відкинути всі неправдиві вірування і в молитві та покорі прийняти Боже Слово і в ньому перебувати.

Одним з найбільш ефективних помічників на нашому шляху пізнання Божого Слова є й наш часопис «Місіонар», який супроводжує своїх читачів, постійно спрямовуючи їх і підбадьорюючи. Часопис також постійно потребує оновлення. Нові автори, ідеї, пояснення Слова Божого та церковної науки відкривають для його читачів дорогу повсякчасного глибокого і послідовного наслідування Христа Господа й осягнення Божого Царства згідно із Його заповітом. Саме тому нові люди у редакції часопису – природний і звичайний стан постійного оновлення.

Сьогодні ми сердечно вітаємо нового головного редактора часопису, отця Віталія Попадюка, який виконував різноманітні служіння в нашому Чині, а тепер переймає цю відповідальну посаду. У притчі про гірчичне зерно (див. Мт.13,31-32) Христос звертає нашу увагу на те, що Царство Боже розвивається поступово із маленької зернини. Та варто звернути увагу ще й на те, що ця зернина – найменша з усіх зерен, невидима і непривабліва. Сучасне суспільство шукає більш привабливих і, здавалося б, певніших гарантій свого майбутнього, аніж Євангеліє і Боже Провидіння. Бажаю новому головному редактору духовної наснаги, миру, радості, багато нових ідей, опіки Пресвятої Богородиці, а найбільше – Божої ласки у виконуванні свого нового завдання, у чернечому житті й у свідченні істини Христового Євангелія для народу Божого.

З цілого серця дякую всім читачам часопису «Місіонар» та працівникам редакції за постійну підтримку молитвою, співпрацею, любов'ю і прихильністю до нього. За останні шість років ми намагалися разом шукати нові підходи до того, яким чином саме через друковане слово, періодичне видання звіщати людям Євангеліє Ісуса Христа. Протягом цього періоду часопис поволі змінював своє обличчя, зовнішній вигляд, структуру. Вірю, що приходить час ще більшої активізації, коли на сторінках журналу із дедалі більшою силою будуть представлені свідчення, актуальні для сьогоднішнього часу і для нашого народу. Прошу всіх читачів якомога активніше співпрацювати із редакцією, новим головним редактором для популяризації та розповсюдження Божого Слова через наше видання. ■

СТАВАЙМО ДО СПІВПРАЦІ с. 3

ЄВАНГЕЛІЄ ВІД СВЯТОГО ІВАНА с. 6

БУТИ АКТИВНИМИ У МІСІЇ ЦЕРКВИ с. 8

ЛІТУРГІЄЮ КРОК ЗА КРОКОМ с. 12

ПРОСТО ОТЕЦЬ с. 15

XVII МІЖНАРОДНА ПРОЩА ВЕРВИЦІ В ПОГОНІ с. 16

ДИЯКОНСЬКІ СВЯЧЕННЯ В ПОГОНІ ТА ПОКОТИЛІВЦІ с. 17

400-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ с. 18

МШАНЦІ ВШАНОВУЮТЬ ГЕРОЯ с. 20

СУТНІСТЬ ЧЕСНОТИ МУЖНОСТІ с. 23

НАМІРИ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ НА ГРУДЕНЬ с. 42

МУЧЕНИЦЯ ВАРВАРА с. 43

БОЖЕ МИЛОСЕРДЯ с. 44

МОЛОДЬ І РЕЛІГІЯ ЗА СОВЄТСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ В ГАЛИЧИНІ с. 45

П'ЯТДЕСЯТ ПРИЧИН ЧИТАТИ БІБЛІЮ с. 48

БЕЗЦІННИЙ ДАР с. 50

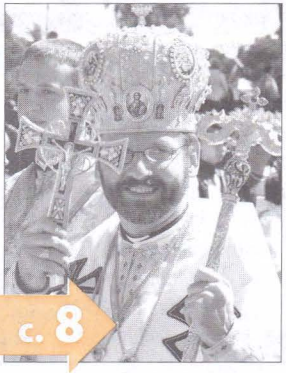
с. 8

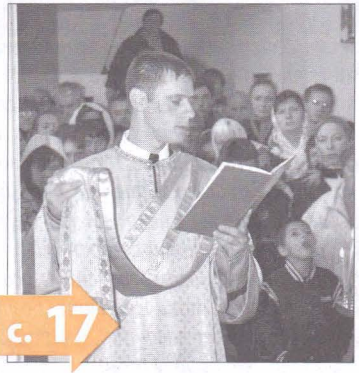
с. 17

с. 18

Читайте у «Місіонарчику»

СПРАВЕДЛИВІСТЬ РЯТУЄ ПРАВЕДНИХ с. 31

МАЛЕНЬКА ФЕЯ с. 32

БАЧИТИ НА МОЛИТВІ ТІЛЬКИ БОГА с. 35

ОПОВІДАННЯ с. 36

ПРИТЧА "ПРО БАГАЧА ТА ЛАЗАРЯ" с. 38

ВЕСЕЛИНКИ с. 39

КРОСВОРД «ПАРАСОЛЬКА» с. 40

«КАЛИНОВА ПІСНЯ» – 200 НАЙПОПУЛЯРНІШИХ УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ З НОТАМИ с. 51

ВИЙШОВ СІЯЧ СІЯТИ с. 51

ДАР БОЖОГО МИЛОСЕРДЯ с. 52

ЛЬВІВ З «НОВОЮ ІКОНОЮ» ДМИТРА СТЕПОВИКА с. 55

РОЗПОВІДЬ БІЛЯ ЦЕРКВИ с. 57

ПОДЯКА ЛИНЕ ДО НЕБЕС с. 63

КРОСВОРД «ЛІТЕРА Л» с. 66

с. 21

МІСІОНАР

Головний редактор:
о. Корнилій Яремак, ЧСВВ

Радакційна колегія:
о. Христофор ГАНИНЕЦЬ, ЧСВВ
о. Йосафат ХАЙМИК, ЧСВВ
о. Мелетій БАТІГ, ЧСВВ
о. Миколай МИКОСОВСЬКИЙ, ЧСВВ

Літературне редагування:
о. Корнилій ЯРЕМАК, ЧСВВ

Коректура:
о. Корнилій ЯРЕМАК, ЧСВВ

Дизайн та комп'ютерна верстка:
Олег ПЕЛЕНИЧКА

Фото: бр. Іпатій ВАЩИШИН, ЧСВВ

Фото обкадинки: бр. Володимир Кмиць, ЧСВВ

На обкладинці – Крехів - 400 років.

Заснований у 1897 році
Засновники – Отці Василіяни
Реєстраційне свідоцтво КВ № 5133 від 18.05.2001 р.
Часопис виходить раз у місяць

Передплатний індекс – 23959

Адреса редакції:
м. Львів, 79019, вул. Б. Хмельницького, 36
Святоонуфріївський монастир Отців Василіян
тел/факс: 272-46-94
e-mail: misionar@ukr.net, misionarchik@i.ua
URL: www.osbm.in.ua

Підписано до друку 29.10.2012 Формат 70x100 1/16.
Друк офсетний.
Папір друк. № 1. Умов. друк. арк. 5,2. Умов. Фарбо-відб. 5,7.
Обл.-вид. арк. 5,0. Зам. Тираж 5500 прим.

ЦІНА ДОГОВІРНА

Віддруковано з готових діапозитивів
у Жовківській друкарні видавництва Отців Василіян
«Місіонер», 80300, Львівська обл., м. Жовква,
вул. Василіянська, 8

Передруки і переклади дозволені за поданням джерела.
Редакція зберігає за собою право виправляти і скорочувати надіслані матеріали.

©Журнал «Місіонар», 2012

ЄВАНГЕЛІЄ ВІД СВЯТОГО ІВАНА

Продовження, поч. у ч. 9 за 2012р.Б,

2. Релігійне і культурне середовище

Який світ, яка ментальність, яка філософія життя були перед Євангелієм від Івана? Існує багато гіпотез щодо цього питання.

– Деякі автори думають про юдейський світ. У Євангелію говориться про юдейські свята; відомі юдейські традиції; автор добре обізнаний із проблемами, пов'язаними із суботнім відпочинком; відчутною є присутність Старого Завіту... Вплив юдейського світу у цьому Євангелію є незаперечним, але цього недостатньо, щоб пояснити його особливості.

– Багато дослідників Євангелія від Івана наголошують на необхідності враховувати грецький світ, або світ геленістичної філософії. Цей вплив також є незаперечним. Присутність терміну «логос-слово» це підтверджує.

– Гностичний світ. Мається на увазі філософсько-релігійний рух, що переймався питанням спасіння людини. За їхнім вченням, це спасіння можливо осягнути лише за допомогою ґнози, знання, та об'явленого пізнання. Цей рух розпорошився на різні течії: мандеїзм (ґноза мандея), що залишив по сьогодні певний слід в Іраку; християнська ґноза, представлена в «приповідках Соломона» та в «Євангелію правди». Два напрямки ґнози мають дещо спільне з Євангелієм від Івана в багатьох речах: дуалістична концепція світу; такі висловлювання як буття правди, світла та інші.

– Герметичні писання або герметизм, що походили з грецько-римського світу. Також наполягають на об'явленому пізнанні, безсмертності та правдивому житті.

– Останньою модою був Кумран. Дуже чіткими є паралелізми. Досить пригадати підзаголовок основної книги Кумрану: «Війна синів світла зі синами темряви». Проте, Кумран не є місцем, де народилося Євангеліє від Івана.

Як висновок, можемо сказати: не можна відкидати чи заперечувати присутність та вплив Старого Завіту і равинського юдаїзму на четверте Євангеліє. Незаперечні подібності з іншими релігійно-культурними світами потрібно пояснювати, беручи до уваги спільну культуру.

Разом з великими подібностями з юдейським світом та з грецькою ментальністю, відмінності між ними і Євангелієм від Івана є кричущими. Для юдейського світу був неминучим скандал теперішньості; те, чого вони очікували в майбутнтьому, Євангеліє від Івана представляє як теперішню реаль-

ність: поява Месії, суд, воскресіння, правдиве життя, новий вихід, нове народження. Для читача з грецькою ментальністю так само був неминучим скандал тіла: Бог перемагає тіло, долає закони природи в цьому матеріальному світі, людському та злому самому по собі – це було немислимо. Для згаданої ментальності було недопустимим, щоб слово стало тілом.

Цей виклик, кинутий релігійно-культурним світам того часу, треба поставити на перше місце, щоб не підпасти легкій спокусі наголошувати на подібності між згаданими світами та четвертим Євангелієм, що і справді має місце.

3. Іванова спільнота

Коли говоримо про спільноту Івана, маємо на увазі всі ті групи християн, що бачили пережиту ним віру, представлену в четвертому Євангелію. Не легко відтворити її вигляд, оскільки єдиною глибинною точкою співвідношення є саме Євангеліє і, частково, також Іванові послання.

Дуже вірогідно, що згадана спільнота виникає на півночі Палестини, на «околиці» офіційного юдаїзму; перебуває в контакті з неортодоксальним юдаїзмом та з ним бере участь у змінах, що походять із грецького світу, а точніше, у ґностичних течіях. Подібно, як згаданий гетеродоксальний юдаїзм, була також жертвою нападів та атак зі сторони представників ортодоксії офіційного юдаїзму.

Іванова спільнота народжується як наслідок контакту з християнським рухом. Цікавиться Ісусом, в Якому відкриває очікуваного пророка, що мав прийти, коли сповниться час, подібного до Мойсея. Це були перші кроки цієї групи християн, яка характеризувалася «прихильністю» до Ісуса та руху, що виник навколо Його Особи. Прихильники, однак, ще не можуть називатися християнами. Їхня початкова віра, що зароджувалася, була ще недостатньою – Ісус сповіщений пророками як Месія (Втор.18,15 наст.), не божественного походження, лише звичайна людина, послана Богом, син Йосифа з Назарету (Йо.1,45 наст.; 6,42) – не привела їх до жодних протиріч, ані до конфлікту з офіційним юдаїзмом. Зрештою, цей новий рух належав до однієї з багатьох сект та релігійних груп, що існували в юдаїзмі й тому ним не дуже переймалися. Особі Ісуса не надавали належної ваги в усьому Його вимірі. Було необхідно поставити на перший план Його божество: Ісус – Син Божий. Це нове представлення спричинилося до серйозних проблем на двох рівнях. У самій початковій спільноті багато її членів відмовлялися робити так потрібний наступний крок. Таким чином зароджувався перший розділ чи поділ всередині спільноти. Велике число членів полишали початковий ентузіазм та цю початкову віру. Маємо чимало вказівок щодо цього в Йо.6,60 наст. та в 7 і 8 главах. Поза спільнотою, у відношенні з офіційним юдаїзмом, ця нова віра, що до цього часу не складала жодної загрози, ставала нестерпною, несумісною з правдивим монотеїзмом, основною доґмою Старго Завіту. І тому до послідовників нової віри приймалися жорсткі міри – виключали їх із синагоги (Йо.9,22; 12,42; 16,2). В тому числі зазнавали переслідувать аж до смерті (Йо.10,28 наст.; 15,18; 16,2). Це спричинилося до нових розподілів, що призводило до зменшення кількості членів спільноти.

Прийняття Ісуса як Сина Божого було причиною, що багато хто думав, ніби Він не міг бути правдивою людиною. Божий світ є настільки відмінним від світу людини, що неможливо навіть думати про можливість увійти в контакт із Ним. Саме так представлялися деякі тогочасні філософсько-релігійні течії, як наприклад ґностична. З цієї причини стався новий поділ у спільноті Івана. Про неї розповідає перше його послання (1Йо.2,19).

БУТИ АКТИВНИМИ У МІСІЇ ЦЕРКВИ

Пастирське послання Синоду єпископів Української Греко-Католицької Церкви до мирян

«Ви ж – рід вибраний,
царське священство,
народ святий, люд,
придбаний на те,
щоб звістувати похвали того,
хто вас покликав
з темряви
у дивне своє світло»
(1 Пт. 2, 9).

Улюбленим у Христі мирянам Української Греко-Католицької Церкви – мир у Христі, Господі нашому!

Ми, єпископи Української Греко-Католицької Церкви, зібравшись на черговому священному Синоді в місті Вінніпег, Канада, засилаємо вам наші сердечні вітання та архипастирське благословення. Хочемо щиро подякувати вам, що своїми молитвами підтримували нашу синодальну працю, допомагаючи нам у спільних пошуках Божої волі для нашої Церкви.

Проводячи синодальні засідання у Вінніпезі з нагоди 100-річчя прибуття до Канади першого єпископа для українських греко-католиків – блаженного священномученика Микити Будки, спілкуючись із духовенством, монашеством і мирянами та спогадуючи історію нашої Церкви й рідного народу, ми сміливо могли промовляти словами святого апостола Павла: «Насамперед дякую Богові моєму, через Ісуса Христа, за всіх вас, що віра ваша славиться по всьому світі» (Рим.1,8). Тож цими днями ми заносили подячні молитви до престолу Всевишнього за дар святої віри, яким Господь поблагословив наш народ, учинивши його «родом вибраним, царським священством, народом святим, людом, придбаним на те, щоб звістувати похвали того, хто нас покликав з темряви у дивне своє світло» (1Пет.2,9). Зокрема ми дякуємо Господу Богу за вас, мирян нашої Церкви, які спільно з єпископа-

ми, духовенством і монашеством завжди підтримували полум'я Христового світла, отриманого в Хрещенні, та зв'язок із рідною Церквою, даючи світові свідчення своєї стійкої віри, живої надії та діяльної любові. Це свідчення в особливий спосіб проявилося в нелегких обставинах еміграції та впродовж десятиліть жорстоких переслідувань на рідних землях. Нехай буде прославлений Господь, який підтримав нас своєю благодаттю та допоміг усім нам витривати у святій батьківській вірі!

Святий апостол Петро, нагадуючи всім вірним, ким вони є і до чого покликані (див. епіграф), бачить у Христовій Церкві здійснення Божої обітниці: «Тож коли щиро слухатиметеся мого голосу й дотримуватиметеся мого завіту, будете моєю особливою власністю з-поміж усіх народів, бо моя вся земля. Ви будете в мене царством священиків, народом святим» (Вих.19,3-6). А святий апостол Павло вказує на те, як саме християни завдяки Христові стали спадкоємцями цієї обітниці: «Ви того часу були без Христа... без надії і без Бога в цьому світі. Тепер же у Христі Ісусі, ви, що колись були далекі, стали близькі кров'ю Христовою... Отже ж ви більше не чужинці і не приходні, а співгромадяни святих і домашні Божі» (Еф.2,12-13;19).

Цей Божий вибір народу та кожної особи зокрема означає також і важливе та відповідальне завдання, покликання – бути святими, тобто бути місцем присутності на землі Господньої святості, – місцем, де кожен і всі зможуть зустрітися з Богом. Крім того, цей Божий народ, як «царство священиків», має не тільки представляти Спасителя перед народами і народи перед Ним, а й бути священиком для всіх народів, тобто посередником їхнього освячення та Божого благословення для них. Миряни, отже, «зодягнуті» в Христа у таїнстві Хрещення, становлять Божий народ та, помазані Святим Духом у таїнстві Миропомазання, беруть участь у Христовому пророчому, священичому і царському служінні для спасіння світу.

Своє пророче служіння миряни здійснюють «в непохитному сповідуванні віри, поглибленні її розуміння та свідченні Христа у світі» (Катехизм УГКЦ, 425). Бог хоче, щоб усі люди спаслися і тому колись «промовляв устами слуг своїх пророків» (пор. Євр.1,1), які, закликаючи до навернення та передбачаючи спасіння, звіщали прихід Христа. Сьогодні ж миряни є свідками Божого спасіння, вже здійсненого в Христі, і тому продовжують закликати всіх до навернення та до прийняття Царства Божого не тільки словами, а й своєю працею, присутністю у всіх сферах людського життя: від соціальної до економічної, від науково-дослідницької до політичної... Нема такої ділянки людського життя, де Слово Боже не мало б звучати, де спасіння не мало б проповідуватися!

Наслідуючи Христа – Вічного Архиєрея, який приніс себе самого в жертву примирення на Хресті (пор. Євр.9,11-28), миряни звершують своє священиче служіння, приносячи, за словами святого Папи Лева Великого, «на вівтарі свого серця чисті жертви побожного життя». Усі діла віруючих мирян – молитви, сімейні справи, щоденна праця, відпочинок душі й тіла, якщо вони звершуються у Святому Дусі, а навіть життєві випробування і терпіння, пережиті у віддаванні себе спасенній Божій волі, – стають «духовними жертвами, приємними Богові, через Ісуса Христа» (1Пет.2,5).

А царське служіння мирян ґрунтується на тому, що Христос бажає зробити нас учасниками Його перемоги над смертю і Його прослави у Воскресінні та робить

нас спроможними у співпраці з божественною благодаттю своїм самовідреченням перемогти в собі царство гріха і провадити християнське життя у Святому Дусі (пор. Рим.6,12), а також послужити нашим ближнім, тому що саме служити іншому – це і є царювати з Христом (пор. Мр.10,42-45).

У цьому листі, дорогі брати і сестри в Христі, прагнемо закликати вас до щоразу більшого усвідомлення власного покликання бути Божим народом і до способу життя й дій, які з цього випливають. Насамперед читайте і вивчайте Святе Письмо. Тут доречно згадати слова слуги Божого Митрополита Андрея: «Святе Євангеліє є предметом, що хату освячує і стягає на неї благодать. Воно стереже їх [жителів хати] перед злом, показує їм дорогу, підносить їх серця до неба, очищує плями їх душ... Тому звичай читати Святе Письмо кожного дня, хоч би хвилинку, повинен стати звичаєм кожної християнської родини». Рівно ж пам'ятайте про обов'язок глибше пізнавати правди святої віри, навчати їх інших, зокрема дітей і молодь. У цьому вам допоможе Катехизм нашої Церкви «Христос – наша Пасха», який має стати настільною книгою кожного віруючого, оскільки містить фундаментальні для нашого християнського життя істини.

Не занедбуйте молитви – особистої, щоденної. А особливо – вчіть щоденних молитов своїх дітей, найкраще через особистий приклад і спільну родинну молитву, щоб українські сім'ї стали справж-

ньою школою молитви та християнської любові. Спільна молитва є надзвичайно милою Богові, оскільки сам Христос запевняє, що «де двоє або троє зібрані в моє ім'я, там і я є серед них» (пор. Мт.18,20), а також: «Все, що попросите в моє ім'я, вчиню вам» (пор. Йо.14,13). Цінуймо як найбільший дар Воскреслого Спасителя Його таїнственну присутність між нами у літургійному зібранні та в Євхаристії і не пропускаймо нагоди брати активну й повну участь у Божественній Літургії та інших богослужіннях не лише в неділі та свята, а і в інші дні тижня.

Ця літургійна дія церковної спільноти повинна також проявлятися в «літургії життя» – в побуті, в родинному колі і серед друзів, в місцях праці і відпочинку, у зустрічах і спілкуванні з іншими. Нехай у вашій любові одне до одного, у ділах милосердя, у турботі про потребуючих, у піклуванні про хворих і немічних кожен побачить Божу любов та милосердя. Підтримуйте діяльність різних об'єднань, братств і сестринств, ставайте їхніми членами, а там, де їх ще немає, разом із душпастирями творіть нові, щоб об'єднати спільні зусилля в служінні Богові й ближнім. Святий Павло закликає: «Поки маємо час, робімо добро всім, а зокрема рідним у вірі» (Гал.6,10). Посеред «рідних у вірі» нашої Церкви сьогодні особливо потребують підтримки представники четвертої хвилі еміграції, які знаходяться в різних країнах Європи та Північної Америки. Тому просимо наших вірних, які вже тривалий час проживають на поселеннях, виявити до новоприбулих християнську гостинність, допомагаючи їм інтегруватися в життя місцевої парафіяльної спільноти та підтримати їх рівно ж в їхніх побутових потребах.

Будьте готові відгукнутися на заклик своїх душпастирів брати активну участь в апостоляті і місії Церкви, зокрема звіщати Євангеліє тим, які його ще не чули, щоб Боже Слово проповідувалося усім народам. Сподіваємося, що завдяки активній участі кожного з вас у житті своєї церковної спільноти громади віруючих УГКЦ стануть справді «живими парафіями» – місцем зустрічі з Христом і виявом Його присутності у світі.

Вдивляймося у святі постаті наших мучеників-мирян, а саме: святих страстотерпців Бориса і Гліба, які віддали своє життя за те, щоб не проливалася братня кров; святих Пратулинських мучеників, які були розстріляні, бо не зреклися батьківської віри; і блаженного мученика Володимира Прийми, який своїм життям та мученицькою смертю дав свідчення жертовної співпраці зі своїм душпастирем в нероздільній єдності Христового Тіла. Беримо за приклад їхнє життя та наслідуймо їхній приклад святості.

Дорогі в Христі! Засвідчуймо всі разом, у єдності Христової Церкви, своєю святістю, своїм служінням ближньому, своєю працею та присутністю у всіх сферах приватного й публічного життя той дар Хрещення, що його ми прийняли, і ту силу Святого Духа, яким ми були помазані та завдяки якому ми спроможні освячувати й переображувати цей світ.

Віддаємо всіх вас під опіку блаженного мученика Володимира Прийми, призиваючи на вас і ваші родини, на нашу Церкву та весь улюблений український народ щедре благословення Всемогутнього Бога – Отця, і Сина, і Святого Духа. Амінь. ■

Від імені Синоду Єпископів
Української Греко-Католицької Церкви
+ СВЯТОСЛАВ

Дано у Вінніпезі,
дня 15 вересня 2012 року Божого

ЛІТУРГІЄЮ КРОК ЗА КРОКОМ

Ієродиякон Андрей ПАВЛИШИН, ЧСВВ

Під час того, як вірні у церкві урочисто співають «Тебе оспівуємо, Тебе благословимо, Тобі дякуємо, Господи, і молимось Тобі, Боже наш», Божий ієрей схиляє голову і розпочинає величаву молитву до Господа, з допомогою якої прикликає Святого Духа – «Епіклезу» (епіклесис – лат. epiclesis, грец. ἐπίκλησις – закликання). Суть епіклези полягає в молитві до Бога за сутнісне перетворення хліба й вина в Тіло і Кров Господні.

При цьому варіанти тексту епіклези в різних обрядах дуже різняться. Епіклези поділяються на низхідні і висхідні. В низхідних епіклезах молитва містить прошення про сходження Святого Духа на Дари та їх освячення. У висхідних епіклезах молитва звернена до Бога-Отця або Святої Трійці і містить прохання про прийняття Дарів у жертву, підкреслюючи жертвенний момент Євхаристії. Висхідну епіклезу називають також імпліцитною, оскільки відкритого заклику до дії Святого Духа на Дари в ній немає, він лише мається на увазі. Низхідна епіклеза характерна для візантійського і вірменського обряду, висхідна – для західних літургійних обрядів і окремих східних анафор.

Багато хто вважає, що освячення дарів відбувається на слова священика (зокрема в Західній традиції), який проголошує слова Христові у першій особі, немовби сам Ісус промовляв (Встановлення – Institutio; Спогад – Anamnesis/ἀναμνησισ – спогад Таємної Вечері з проголошенням слів Ісуса Христа). Але це не зовсім правильне твердження, оскільки ніхто достеменно не знає, коли саме сходить Святий Дух і відбувається переміна дарів – переісточення (богословський термін, що використовується для уточнення сенсу перетворення хліба і вина в Тіло і Кров Ісуса Христа в таїнстві Євхаристії): в часі Епіклези (Epiclesis/ἐπίκλησις), чи в часі Анамнези (Anamnesis/ἀναμνησισ). Тому на Сході не прийнято поділяти Анафору на частини, а все розуміється як одне ціле, в якому відбувається найбільше таїнство християнства – Таїнство ЄВХАРИСТІЇ.

На Сході свято вірять, що переісточення відбувається під час Анафори, тому не вільно будь-що опускати чи змінювати, а необхідно все зберігати до дрібниць. Про це чудово свідчить святий Атанасій Великий: «ти побачиш священиків, які приносять хліб і чашу з вином і ставлять їх на престолі, і доки ще не звершено молитов і приношення, то хліб і чаша залишаються звичайними. Але, коли виконуються великі і дивні молитви, тоді хліб стає Тілом, а вино Кров'ю Господа нашого Ісуса Христа» (лист до Максима Філософа). З його слів можна добре бачити, що святий наголошує на тому, що «…доки ще не звершено молитов (Epiclesis/ἐπίκλησις) і приношення (Anamnesis/ἀναμνησισ)…», тобто все це сприймається єдино і нероздільно.

Отже, знову повертаємось до дуже старої молитви – епіклези: «Ще приносимо Тобі цю духовну і безкровну службу, і просимо, і молимо, і благаємо, зішли Духа Твого Святого на нас, і на ці дари, що перед нами». По цій молитві диякон залишає рипіду, і, щоб продовжити молитву, підходить ближче до престолу і разом із священиком творять три малі метанії перед святою трапезою. Тоді диякон, схиливши голову і вказуючи орарем на святий хліб, мовить тихо до ієрея: «Благослови, владико, святий хліб». Священик, нахилившись, хрестовидно знаменує святий хліб на дискосі, кажучи: «і сотвори ото хліб цей чесним Тілом Христа Твого». Диякон немов запечатує словом «Амінь», що все є згідно, і священик чинить правильно. І знову звертається до ієрея, вказуючи орарем: «Благослови, владико, святу чашу». Священик хрестовидно знаменує чашу, мовивши: «а те, що в чаші цій, чесною Кров'ю Христа Твого». Диякон знову опечатує словом «Амінь». Далі диякон вказує орарем на Святе і говорить: «Благослови, владико, обидві», а священик, хрестовидно благословляючи разом дискос і чашу, промовляє: «перетворивши Духом Твоїм Святим». Диякон запечатує незмінною печаттю слів «Амінь, амінь, амінь», що є ознакою того, що змінити того, що тепер відбулось, уже неможливо.

Священик тричі хрестовидно благословляв святі дари не для того, щоб їх благословити, бо сам Бог їх благословляє і освячує, а для того, щоб показати, що ця безкровна жертва має всю свою силу і достоїнство від жертви хресної, що всі ласки наші походять від тієї жертви, на якій помер Христос. Хресна Жертва відбулась раз і на всі часи – «Христос один раз був у жертву принесений, щоб понести гріхи багатьох» (Євр.9,28), а кожна літургія бере участь у тій жертві духовним чином, вона немов продовження цієї події. Але тепер Христос безкровним способом знову жертвується за нас. Сама молитва про це говорить : «ще приносимо Тобі цю духовну і безкровну службу». Відповідно, слуга Божий митрополит Андрей Шептицький писав: «немає святішого, величавішого та важливішого діяння над страшну жертву Служби Божої».

Священик молиться «просимо, і молимо, і благаємо…», бо літургія – це діло рук Божих, за Його волею розпочата, і з Його волі звершується в Його жертві – «Чиніть це на мій спомин» (Лк.22,19). Тому просить зіслати Святого Духа на дари і на тих, що звершують цю безкровну жертву, бо саме Його Духом вони були покликані до священства – «Не ви мене вибрали, але Я вибрав вас, і вас настановив, щоб ви йшли і плід принесли» (Йо.15,16). Так-то кожний священик спокійно може сказати словами псалмоспівця: «На Тебе оперся я був від народження, від утроби моєї матері Ти охорона моя, в Тобі моя слава постійно!» (Пс.70,6).

Далі священик продовжує молитву: «щоб були причасниками на тверезість душі,» тобто, на прагнення до всякого доброго діла, до якого потягає Святий Дух; «на відпущення гріхів», оскільки святе Причастя змиває легкі гріхи, за які ми щиро жаліємо; «на спільність зі Святим Твоїм Духом, на повноту Царства Небесного», щоб кожен міг спокійно приступити до Господа і стати з ним одним цілим у святості та отримати Царство Небесне; «на сміливість перед Тобою», тобто, щоб свобідно визнавати Христа і приймати всі Його ласки; «не на суд і не в осудження», щоб Бог не судив нас по своїй справедливості, але був до нас милосердний у своєму суді, бо інакше будемо всі засуджені.

За переданням, яке походить від святого Прокла, молитва на призивання Святого Духа бере свій початок ще з апостольських часів, коли апостоли після Вознесіння Господнього перебували в єдності, в молитві і

молінню, живучи в очікуванні зішестя Святого Духа згідно з обітницею Ісуса Христа – «Я вам пошлю те, що мій Отець обіцяв був. А ви позостаньтеся в місті, аж поки зодягнетесь силою з висоти» (Лк.24,49). Тому ця молитва зберігається в усіх давніх літургічних писаннях святих Отців. Так, святий Кирило Єрусалимський у «Тайноводі» описує: «Також, освятившись духовними силами пісень, молимо чоловіколюбця Бога вниз послати Духа на предлежачі дари та сотворити хліб цей Тілом Христовим, а вино це Кров'ю Христовою». Святий патріярх Герман говорить про це: «Святий Дух благословенням Отця і бажанням й волею Сина, невидимо присутній, дійство божественне творить, і рукою священика опечатує, звершуючи, хрестовидно благословляє, перемінює і перетворює предлежащії дари в Тіло і Кров Господа нашого Ісуса Христа». Святий Амвросій описує звершуване дійство так: «якщо б відкриті були небеса, то нічого святішого знайти неможливо було б, ніж те, що відбувається на престолі».

Далі священик продовжує молитву: «Ще приносимо Тобі оцю духовну службу за спочилих у вірі праотців, отців, патріярхів, пророків, апостолів, пророків, євангелистів, мучеників, ісповідників, посників і за всяку праведну душу, що у вірі спочила». Цією молитвою священик вказує на те, що «Він є Бог не мертвих, а живих, бо всі в Нього живуть» (Лк.20,38). Та й сама мета Христова була відкупити весь людський рід, тому літургія приноситься за всіх, вона поєднує в собі світ живих на землі, та світ живих у Бозі – покійних. Іерей, освячуючи ці дари і приносячи їх Богу в безкровній жертві («духовній службі»), являє собою самого архиєрея Ісуса Христа. Так сам Ісус, через священика освячує святі дари і приносить їх Богові Отцеві в жертву. Христос, як вічний Спаситель, приносить Богу на вівтарі хліб і вино в переісточенні, по чину Мелхиседека.

Мелхиседек (євр. מַלְכִּי־צֶדֶק - Малхицедек – цар справедливості, від «малки» – «мій цар», Цедек – «справедливість»), був царем Салима, але в той же сам час він був і священиком Господа. Це звичайна людина, але його священство не від Леві, і його походження невідоме. Між богословами і біблістами побутують три версії про Мелхиседека. 1). Природно, що будучи людиною, він мав батьків, тільки вони не згадані в Біблії, не записані в історії, тому що ця історія не відносилася до єврейського народу. 2). Це міг бути ангел, який прийняв на себе вид царя Салима. Подібне траплялося, і може траплятися в житті людей і ангелів, якщо це відповідає Божій волі. У такому випадку він дійсно був без батька і матері та без родоводу. 3). Це міг бути сам Господь, що з'явився Авраамові в такому вигляді. Тим більше, що він відіграв певну роль в історії Ізраїльського народу. Саме тому спочатку Давид, а потім і апостол Павло порівняли його з Ісусом, чиє священство також походить не від Леві: «Ти священик навіки за чином Мелхиседека» (Пс.109,4), «Ти мій Син, Я сьогодні Тебе породив. Як і на іншому місці говорить: Ти Священик навіки за чином Мелхиседека» (Євр.5,1-9); «Бо цей Мелхиседек, цар Салима, священик Бога Всевишнього, … найперше бо він визначає цар правди, а потім цар Салиму, цебто цар миру. Він без батька, без матері, без родоводу, не мав ані початку днів, ані кінця життя, уподобився Божому Сину, пробуває священиком завжди» (Євр.7:1-3).

В цей великий час приношення починали бити у дзвони, щоб не тільки вірні у храмі, але й відсутні, почувши дзвони, могли віддати у своїх серцях пошану Богові, який видимо перебуває на престолі в церкві під видами хліба й вина. Дзвоніння у цей момент зветься БЛАГОВІСТОМ, або по-народному «на Достойно». ■

(Далі буде)

ПРОСТО ОТЕЦЬ

о. Віталій ПОПАДЮК, ЧСВВ

22 жовтня 2012 р. виповнилося чотири роки відтоді, як передчасно відійшов у вічність по Божу нагороду великий чернець-василіянин, священик, місіонер, духівник, ревний душпастир на теренах України і за її межами, редактор часопису «Місіонар», (1997-2005) добродушна з усіх оглядів людина, о. Йосафат Воротняк ЧСВВ.

Його знали й поважали усі – духовенство й миряни. Сонячне тепло його щирого й простого слова, жертовність його рук, милу потіху й підтримку в скрутну хвилину досвідчила на собі не одна християнська родина, яка горнулася до о. Йосафата, як до свого духовного батька.

Якось випадково до о. Йосафата звернулася одна жінка: «Святий отче Йосафате!» На це він їй відповів: «Святі на небі, а я просто отець». Його велич і святість полягала в його простоті та щирості. Через це до нього з синівським довір'ям горнулися люди. І завжди отець Йосафат знаходив час, силу й мудрість, щоб вислухати, порадити, потішити. Навіть тепер його небесна молитва і заступництво за всіх тих, які пам'ятають про нього, мають велику силу перед Богом.

Ще досі часом до нашого монастиря святого Онуфрія у Львові звертаються люди здалека, з-за кордону, безпосередньо чи листовно, з наміром зустрітися чи поговорити з о. Йосафатом, не знаючи, що, на жаль, його більше нема з нами – нашого порадника, друга, чи просто отця. Однак його слава, світлий приклад життя горить вічною свічкою в наших серцях, а пам'ять про нього – в наших молитвах.

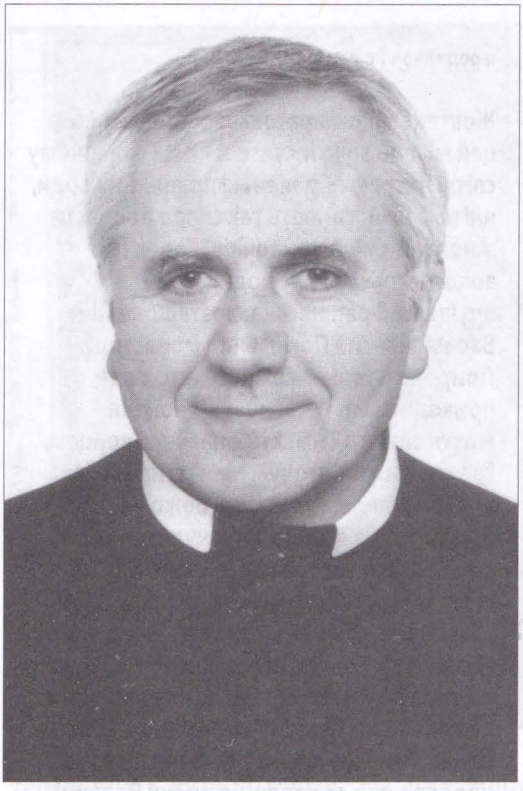

У книзі посмертних відгуків, яка зберігається в нашому монастирі, парафіяни з церкви святого Андрія у Львові так написали свою молитву за о. Йосафата: «Не питаємо, Господи, навіщо Ти від нас його забрав, але дякуємо Тобі, що Ти нам його подарував».

В особі о. Йосафта кожен чернець, священик чи мирянин знаходить великий зразок правдивого наслідування Христа, терпеливості, жертовності, палкої любові та ревної молитви й бажання неба.

Нехай від Господа буде йому вічний упокій, а від людей повсякчасна шана й молитва. Ви з нами, отче Йосафате, назавжди! ■

XVII МІЖНАРОДНА ПРОЩА ВЕРВИЦІ В ПОГОНІ

ієродиякон Роман МЕЛЬНИК, ЧСВВ

Жовтень. Якою красою чарує наше око цей місяць золотистої осені! На сонячному світлі виграють маленькі краплинки води, які вже не встигають так скоро пропасти з жовтогарячих листочків. Серед цієї золотистої чаші природи, неподалік від Івано-Франківська, розташований Василіянський Погінський монастир. Природа надихає кожного, хто сюди приходить, до такої необхідної для життя злуки з Тим, хто є нашим Творцем, і з усім, що нас оточує. Монастир радіє перебуванням тут Матері Божої, яка прославлена в Погінській чудотворній іконі. Вже багато років, як сюди приходять із відкритими серцями люди, щоб Мати Божа зцілила їх, дала розраду і підтримку. Кожної першої неділі місяця сюди прибувають прочани – хто просити, хто подякувати Марії за ласки, які Вона їм дає. Але вже кілька років поспіль тут продовжується традиція прощі Вервиці. Власне, цього року, завдяки Божому Провидінню, вона була сімнадцятою.

Багато прочан з різник куточків нашої рідної України прибули сюди, щоб спільно прославити Бога і Його Матір за Її заступництво. Маючи можливість молитись співано цілу вервицю, а це 20 таємниць, розважань над життям Марії і Її Сина, кожна людина старалась пережити їх глибоко в серці. Також під час Хресної дороги, завдяки роздумам о. Корнилія Яремака, ЧСВВ, прочани мали можливість роздумати над сенсом терпіння і їх прийманням у своєму житті. Бо, відкидаючи терпіння, ми цим самим їх примножуємо. Потрібно побачити в них спасительний сенс.

Наступного дня молитва на вервиці продовжилась. Сама проща урочисто завершилась архиєрейською святою Літургією, яку відслужили преосвященніший митрополит Володимир Війтишин і єпископ Софрон Мудрий, ЧСВВ. Владика Софрон виголосив своє батьківське слово з великим акцентом на те, як нам дуже потрібна молитва на вервиці.

Вервиця – це зброя проти диявола. В книзі Буття 3,15 мовиться: «Я покладу ворожнечу між тобою і жінкою і між твоїм потомством та її потомством. Воно розчавить тобі голову, а ти будеш намагатися ввіп'ястися йому в п'яту». Це слова Господа Бога до змія. Марія є тією жінкою. У різних об'явленнях Вона просить молитися на вервиці. То хіба ми, потомки Її, не маємо сили встояти проти того, хто нас поневолює? Ось яка велика сила синівства Марії, і сила вервиці.

З великим довір'ям до Матері Божої о. Никодим Гуралюк, ЧСВВ наприкінці Літургії запросив усіх на XVIII прощу Вервиці, яка відбудеться в Погоні наступного року.

ДИЯКОНСЬКІ СВЯЧЕННЯ В ПОГОНІ ТА ПОКОТИЛІВЦІ

бр. Амвросій КОЗАК, ЧСВВ

У місяці жовтні під час XVII Міжнародної прощі Вервиці, що проходила 6-7 жовтня в монастирі у с. Погоня (Івано-Франківщина), були висвячені на дияконів троє наших ченців василіян: д. Роман Мельник, д. Іван Українець, д. Йосафат Вінтоняк. Також 14 жовтня відбулися ще одні дияконські свячення у василіянському монастирі Покрову Матері Божої в смт. Покотилівка (Харківщина), які прийняв чернець василіянин д. Кипріян Стефанишин.

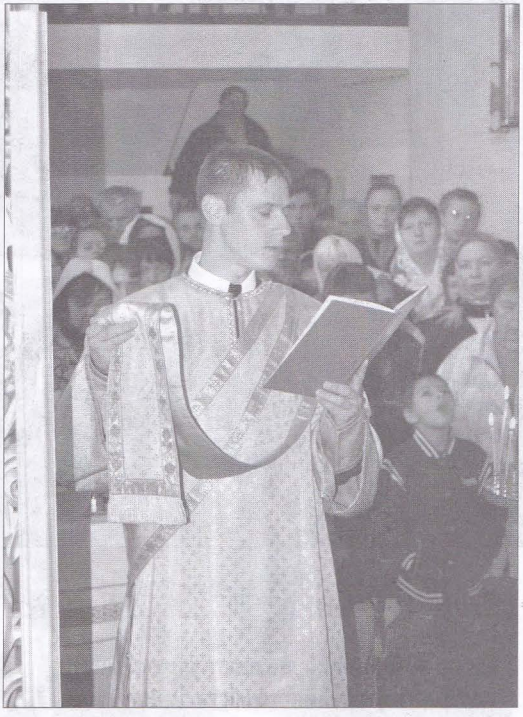

Дияконське служіння бере свій початок з першого століття християнства, тобто ще з апостольських часів. Про це знаходимо свідчення у книзі Діянь 6,1-7, де сказано, що через постійне зростання числа віруючих християн апостоли не встигали голосити слово Боже та водночас допомагати вбогим і потребуючим. Тому із громади учнів було вибрано «сімох мужів доброї слави, повних Духа та мудрості» й апостоли, «помоливши, поклали на них руки» (Ді.6,3;6). Першим дияконом вважається Стефан, який у скорому часі загинув мученицькою смертю.

До обов'язків дияконів входила різного роду харитативна діяльність. Це в першу чергу допомога бідним і вдовам. Дияконі у своєму розпорядженні мали чималу суму грошей, які їм жертвували інші заможніші християни, і з неї вони допомагали бідним різними харчами, майном, аж до тієї міри, що за гроші могли викупляли християн з рабства. Також дияконі допомагали на спільних зібраннях християн при ламанні хліба, т.зв. аґапе, з чого розвинулася теперішня Свята Літургія. На них вони відбирали з принесених людьми плодів ті, які йшли на спільну трапезу, а решту розносили вбогим. В пізніших часах дияконі носили святе Причастя християнам, які не могли бути на спільній аґапе.

Великою мірою ці обов'язки залишилися й до наших часів, тому дияконі можуть виголошувати проповідь на Святій Літургії чи проповідувати при інших можливостях, роздавати святе Причастя, тобто причащати вірних, та й у всьому іншому допомагати священикові. Варто також зазначити, що дияконство є першим ступенем священства (другим є священство і третім – єпископство).

400-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ

Крехівський Василіянський Монастир святкує 400 років від дня заснування

Бр. Матей КРАВЧИШИН, ЧСВВ

Якщо ви коли-небудь прагнули покинути гамір та шум великого міста, мріяли відкласти усі надто важливі справи, або хоча б на деякий час забути про надумані людьми проблеми, а відтак бажали поринути у незнаний вимір людської душі, спробувати пізнати себе, насолодитися спокоєм, повірити у чудо та врешті-решт знайти кілька хвилин для щирої молитви Богові, тоді вам варто сісти в авто, наповнити бак пальним та прямувати до села Крехів, яке знаходиться приблизно за сорок кілометрів від Львова.

Рік 2012 є особливим для ченців василіянського формаційного новіціятського дому, де починають свій монаший подвиг багато молодих юнаків, які сміливо сказали своє «так» Богові, який покликав їх до більшого, кращого та вічного. Ченці Свято-Миколаївського монастиря святкують 400-ліття від дня заснування обителі. Гортаючи сторінки історичної хроніки, можна довідатися багато цікавого та захоплюючого. А саме, що двоє ченців на ім'я Йоїл та Сильвестр у 1612 році прибули з Києво-Печерської лаври, оселилися неподалік села Крехів у печерах та й розпочали тут монаше життя. Минали дні, змінювалися обставини, своїм ходом крокувало життя…

Коли Ви приїдете до монастиря, то перше, що кинеться в очі – це високі вежі, мури з бійницями, в'їзна брама і рів – перед вами фортеця, за якою стоїть довголітня історія. Панування різних держав (Польщі, Росії, Австро-Угорщини) та нестримне бажання знищити українську культуру, Церкву та затерти нашу ідентичність не оминула стороною Крехівський монастир. Набіги турків та татар, закриття церкви та облаштування дитячого будинку у стінах монашої обителі не

давало змоги вільно розвиватися духовному життю. Монастир неодноразово був пошкоджений, та на щастя, це не зашкодило прямувати до святості багатьом українським ченцям.

Пройшовши крізь браму, опинитесь на доглянутому монастирському подвір'ї, по якому ступали визначні історичні постаті, такі як Богдан Хмельницький, Іван Мазепа та Іван Франко. Андрей Шептицький, який залишив вагомий внесок у історії нашої Церкви та висадив алею віковічних лип у монастирському саду. Зайшовши до мурованого храму Преображення Господнього, ви матимете змогу просити Божих ласк, молячись перед двома чудотворними іконами – Божої Матері Верхратської та святого Миколая. А перебуваючи у дерев'яному храмі Покрови Пресвятої Богородиці, матимете змогу віддатися під покров Пречистої Діви Марії.

Дух історичної епохи, спокій монашої обителі, Живий Бог, який промовляє через уста молодих монахів, подарують Вам чудові враження, мир та хороший настрій. Саме тому запрошуємо усіх бажаючих відвідати Крехівський монастир та розділити радість великого свята з нагоди 400-ліття від дня заснування монастиря.

МШАНЦІ ВШАНОВУЮТЬ ГЕРОЯ

Мар'ян СЛІПАК
с. Мшана, Львівська обл.

Мшана і Покропивна. На перший погляд нічого спільного між цими селами, одне з яких знаходиться у Львівській області, а інше на Тернопільщині, немає. Однак, такий об'єднавчий чинник все ж існує. Ці два галицькі села навіки об'єднала біографія однієї людини, якій свого часу судилося відіграти важливу роль в релігійному і політичному житті Західної України. Мова йде про отця Миколу Хмільовського, знакової для України постаті. Повний перелік усіх його посад і звань і членство у різноманітних товариствах та організаціях зайняв би чимало місця. Тому доречно зупинитися лише на окремих.

Микола Хмільовський, зокрема, як досвідчений педагог, був засновником і директором Золочівської гімназії, згодом очолював гімназію при Малій духовній семінарії у Львові, обіймав посади радника Митрополичої Консисторії та члена Митрополичого Суду, був капеланом УГА, в'язнем польських і радянських концтаборів. Та найбільше харизма Миколи Хмільовського, його морально-вольові якості і організаційні здібності проявилася в середині сорокових років XX ст., коли він увійшов до складу УГВР і очолив Катакомбну УГКЦ. Значною мірою, саме завдяки його вмілому і безстрашному керівництву в роки найбільших гонінь підпільна Церква та її духовенство не скорилися перед тоталітарним режимом, а продовжували виконувати свої функції.

Народившись у 1880 році в Покропивній, о. Хмільовський значну частину свого життя провів у Мшані, обіймаючи служіння пароха. Сюди він повернувся після звільнення із в'язниці. Тут у 1963 році він був похований на сільському цвинтарі, поруч з могилою своєї дружини.

Віднедавна мешканці обох сіл встановили доволі тісні контакти. Першим кроком на шляху до плідної співпраці став акт посвячення місця під майбутній пам'ятник о. Хмільовському, який відбувся 5 червня 2005 року у Покропивній і на якому довелося виступати автору цих рядків. Далі було ще чимало спільних проектів, пов'язаних із вшануванням пам'яті о. Миколи Хмільовського, останній з яких відбувся 18 березня 2012 р. в Народному Домі Тернополя і де було урочисто представлено проект пам'ятника. Слід відзначити, що відсутність коштів відтягувала на невизначений час спорудження монументу. Коли мешканці Мшани внесли свою лепту, справа зрушилася з мертвої точки. Врешті, за сприяння інших небайдужих людей справу було доведено до логічного завершення. Відтак на адресу жертводавців та колишніх парафіян о. Миколи Хмільовського надійшло запрошення взяти участь у відкритті довгоочікуваного пам'ятника, яке вони, звісно ж, не мали права проігнорувати.

В неділю, 30 вересня, попри дощову похмуру погоду, мшанці, прихопивши з собою гарний настрій, вирушили в неблизьку дорогу. Подорож розпочалася зі

спільної молитви за щасливу дорогу. Автобус рушив, а пасажири і не збиралися нудьгувати та взялися співати пісні. За вікнами мелькали населенні пункти. Перша і єдина зупинка була зроблена за селом з назвою Червоне. Тут, навпроти військового цвинтаря полеглих воїнів дивізії «Галичина» мшанці помолилися за душі полеглих героїв. Водночас у їх пам'яті спливли спогади про подію, що сталася 21 січня 1990 р. Саме за цим селом, на даній ділянці траси стояло понад 100 рухівців і симпатиків під час живого ланцюга єднання, який символізував єдність українських земель у відповідності до Акту Злуки УНР та ЗУНР від 22 січня 1919 р.

Приїзд дорогих гостей не залишився непоміченим для організаторів відкриття пам'ятника. Щойно мшанці почали виходити з автобуса, як їм назустріч вийшли організатори святкувань – голова Тернопільської «Просвіти» Петро Шимків та його дружина Надія, голова Ліги Українських жінок, у супроводі почесної варти – вершника в козацькому одязі. Після привітальної промови, мшанці взяли участь у архиєрейській Службі Божій у храмі Різдва Пресвятої Богородиці. Урочисту літур-

гію служив митрополит Тернопільський Василь Семенюк. З ним співслужили парох Покропивної отець-декан Роман Гук та ряд інших священиків. Під час літургії відбулися свячення Андрія Гураля. Ця небуденна подія стала особливо знаковою та символічною з огляду на те, що рукоположений новопресвітер, як і Микола Хмільовський, є уродженцем Покропивни.

По завершенні Служби Божої відбулося посвячення пам'ятника, спорудженого на церковному подвір'ї біля храму. З промовою до присутніх звернувся ієромонах Михайло Шевчишин, якому пощастило бути особисто знайомим з о. Хмільовським і брати участь у його похороні. Після цього відбулося покладання квітів до відкритого пам'ятника. Слід відзначити, що мшанці саме для цієї події приготували вінки, один з яких був виконаний в національних кольорах з такою ж стрічкою і написом: «Блаженному о. Миколі від парафіян села Мшана». Інший, з дубових гілок і кетягів калини, власноруч виготовили Сліпак Ольга та Гевак Світлана. Були також корзина живих квітів від Богдана та Лесі Пристайко та букет квітів від Сліпак Ольги.

Далі розпочалася цивільна частина урочистостей. З огляду на те, що релігійна частина святкувань дещо затягнулася, цю другу частину довелося скоротити, а окремі достойні гості так і не отримали можливості виступити. Високої честі розпочати другу частину святкувань був удостоєний автор цих рядків. Через кілька хвилин його виступ про роль отця Миколи Хмільовського в національно-визвольних змаганнях та в забезпеченні життєдіяльності УГКЦ був несподівано перерваний відключенням електроенергії в селі. То ж виступ довелося продовжити вже без мікрофона. Так само виступали наступні промовці: політв'язень і співкамерник о. Хмільовського – Юрій Шухевич та екс-голова СБУ Валентин Наливайченко, а також кандидат в народні депутати Володимир Петровський. На жаль, не всі присутні, яких зібралося багато, могли почути виступаючих. Врешті, коли тільки виступи звершилися і розпочалася цікава концертна програма, то електроенергія відразу ж з'явилася. Чи не свідчить цей факт про те, що це була наперед спланована акція, яка мала на меті перешкодити учасникам заходу почути слово правди про о. Хмільовського та про сучасне політичне становище в Україні?

Далі погода прояснилася й на небі яскраво засвітило сонце. Скориставшись цим подарунком, мшанці зробили чимало світлин на фоні першого в Україні пам'ятника Великому Українцю та оглянули місце, де колись стояла хата, в якій він народився. Після цього мшанці отримали нагоду коротко поспілкуватися з Валентином Наливайченком, задати йому ряд запитань і почути на них відповіді. Вдалося перекинутися кількома словами з екс-головою СБУ і автору цих рядків, і отримати від нього подяку за змістовний виступ.

А далі організатори гостинно запросили мшанців до Народного Дому, де їх очікував святковий стіл. За столом атмосфера стала ще більш святковою та невимушеною. А через кілька хвилин стіни Народного Дому сколихнув мелодійний спів мшанців, який чергувався із прекрасним співом хору «Заграва» з Тернополя. Таким чином відбувся ще один імпровізований концерт, від якого усі присутні отримали справжню насолоду. Ще довго не відпускали покропивляни гостей зі Мшани. І хоч дорога додому видалася вдвічі коротшою, в Мшану втомлені, але радісні учасники святкувань повернулися, коли надворі вже сутеніло.

СУТНІСТЬ ЧЕСНОТИ МУЖНОСТІ

(Viri dignitatem...)

Петро ГУСАК, Ph.D.
Кафедра філософії УКУ

I

Якщо ми відкриємо будь-який трохи об'ємніший греко-католицький молитвослов (візьмімо для прикладу – «Прийдіте, поклонімося»), то знайдемо там розділ під назвою «Катихизмові правди», а в ньому – класичний поділ на «Божі» (точніше мало би бути – богословські: віра, надія любов) та «моральні» чесноти, часто звані також «кардинальними», тобто головними: мудрість, справедливість, мужність і здержливість. Цей поділ за своїм походженням римо-католицький, його (як і весь розділ «Катихизмові правди») взято зі знаменитого Катехизму Папи святого Пія X, однак добре, що він є в греко-католицьких молитвословах, тому що це – один з дуже небагатьох текстів, де взагалі згадується чеснота мужності. (Наприклад, у Православному молитвослові чогось такого, як «моральні чесноти», і разом з ними – чесноти мужності – взагалі немає). Однак виникає запитання: що далі після того, як ми віднайшли чесноту мужності в переліку моральних чеснот? Яке моральне вчення ми маємо, що розвивало б і поглиблювало розуміння чесноти мужності? Яку душпастирську практику чи парохіяльне життя, де свідомо й осмислено практикували б чесноту мужності, (окрім двох недавніх заяв блаженнішого Святослава Шевчука на захист ще ненароджених дітей та проти пропаганди гомосексуалізму? Залишається закрити молитвослов і забути?!

На щастя, ми маємо виданий по-українськи новий загальний Катехизм Католицької Церкви, в якому чесноті мужності

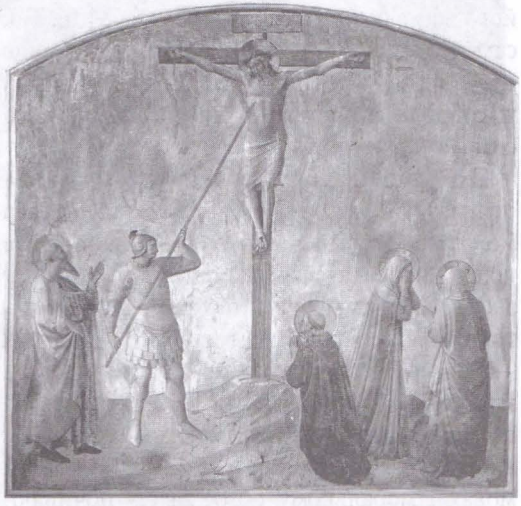

присвячено один звичайний параграф та один стислий (у рубриці «Коротко»):

1) «Мужність є моральною чеснотою, яка забезпечує стійкість у труднощах і витривалість у старанні про добро. Вона зміцнює рішучість протистояти спокусам і долати перешкоди в моральному житті. Чеснота мужності робить людину здатною перемогти страх, навіть перед смертю, виступати проти випробувань і переслідувань. Вона робить людину здатною до самозречення і жертви свого життя, щоб захистити справедливу справу. «Сила моя й пісня моя – Господь» (Пс. 118, 14). «У світі страждатимете. Та бадьортеся! Я бо подолав світ» (Йо.16,33).

2) «Мужність забезпечує у труднощах твердість і витривалість у прямуванні до добра».

Якщо прослідкувати це морально-богословське розуміння мужності до його витоків, то дійдемо до св. Томи Аквінського, який у "Сумі теології" навчає про мужність у вісімнадцяти квестіях. Він на означення мужності вживає латинське слово fortitudo –

сила, міць, хоробрість, твердість, безстрашність. (Це все – аспекти та елементи мужності, однак – не сама мужність). З латини через французьку це слово перекочувало в англійську, де ми маємо той сам термін – fortitude, і його вживають в тому самому значенні. Так само через французьку було привнесено ще один термін – courage (відвага, сміливість, хоробрість), що походить від латинського cura – старання, турбота, зусилля.

В усіх цих термінах нічого не говориться про мужність (те, що зберегла українська мова): про її сутнісний зв'язок з мужем – не в подружньому, а в персоналістично-статевому значенні. Тут український термін мужність є точним відповідником грецького η ανδρεια – властивості, притаманної ο ανηρ – мужеві, мужчині, чоловікові як такому. Ця сутнісна притаманність мужності мужеві в наш час вивітрилася – і на поняттєвому (в західних мовах і моральному богослов'ї – починаючи від середньовічної латини, якою писав св. Тома Аквінський і вжив термін fortitudo, не пов'язаний з мужем), і на практично-суспільному рівнях (на цьому останньому – внаслідок деградації чоловічості). Незважаючи на це, у самій латинській мові є поняття virtus (англійський відповідник – virtue), яке тепер означає чесноту взагалі, а первісно означало мужність і все, що з нею пов'язане – хоробрість, військову доблесть, стійкість, енергію, силу (у тому сенсі ще звучав напис на нагородних і пам'ятних хрестах часів Першої світової війни: Virtuti militari). Virtus же є однокореневим словом з vir – муж, справжній мужчина, воїн, боєць. І в античну епоху саме військова доблесть та відвага була головною чоловічою чеснотою. Варто згадати лише давньоримських легендарних героїв, таких, як Публій Горацій Коклес («одноокий»), який разом із Спурієм Лацієм і Тітом Герміні-єм – утрьох – захищав міст під Римом (Pons sublicius) від війська етрусків; Ґай Муцій Сцевола – посол до етруського табору, який у відповідь на погрози тортур всадив свою праву руку у вогонь і тримав її там, доки вона не згоріла (звідси прізвисько Сцевола – «ліворукий»); Маркус Манліус Капітолінус, консул, що у 390 р. до Р. Хр. врятував Рим від нічного нападу ґаллів, але через шість років римляни (в подяку за порятунок) звинуватили його у зраді і скинули з Тарпейської скелі; його нащадок Тітус Манліус Капітолінус Торкватус, що в 340 р. до Р.Хр. стратив власного сина за порушення військової дисципліни... Це все відійшло в далеке минуле й тепер поняття муж і мужність часто «розведені по різних кутках» – зв'язок між ними тепер далеко не самозрозумілий, й на підставі самого лише факту, що хтось є «мужем», не можна зробити висновок, що він володіє чеснотою мужності. Цей стан справ я називаю деградацією чоловічості.

Виступаючи на Всекураїнському громадському форумі «Важливість ролі батька в сім'ї та суспільстві» (Київ, 18.09.2008 р.Б.) я сказав:

«Сьогодні у світі стає дедалі помітнішою деградація чоловіків: психічна, духовна, суспільна і також фізична. Дехто вважає такий стан справ «нормою», пропагуючи для її означення «гендерні вислови», такі, як, наприклад, «метросексуал» (не говорячи вже про «гендерні ролі», такі як трансвестит, транссексуал і т.д.), що по суті означають втрату чоловічості, але намагаються цей сумний факт замаскувати. Інші ж дійсно бачать цю деградацію, б'ють на сполох і наводять для її пояснення цілий ряд причин: втрата чоловіками «керівної і спрямовуючої ролі» в суспільстві, через те, що при сучасних суспільних відносинах й технологіях їхні чоловічі якості мисливця, воїна-завойовника, воїна-захисника та годувальника вже більше не користуються таким попитом, як раніше: за м'ясом не потрібно полювати, його можна купити в супермаркеті; завойовувати, згідно з міжнародним правом, нікого не можна (замість воїнів це роблять економісти й бізнесмени, завойовуючи ринок

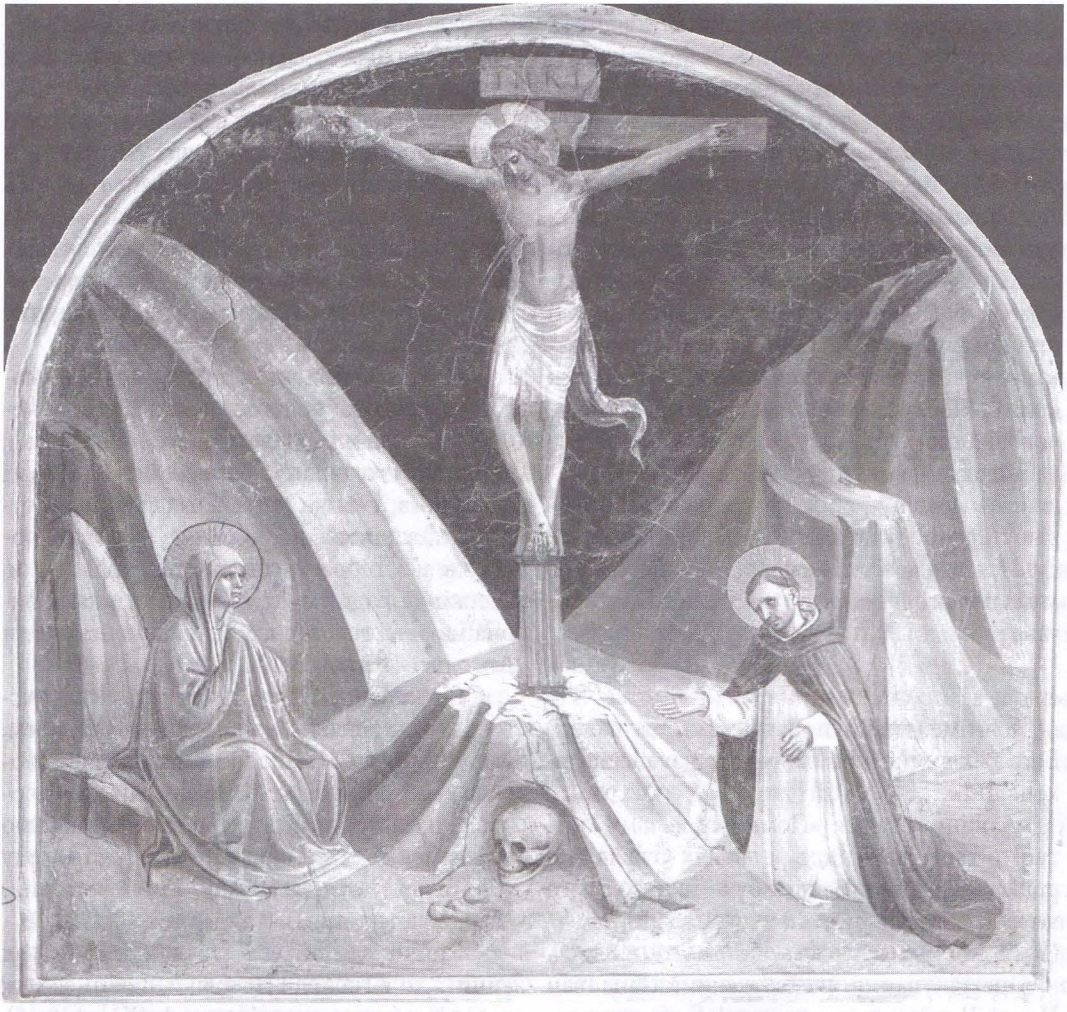

праці і збуту); захищати країну проживання покликані сучасні військові технології та професійні найманці (серед яких, до речі, можуть бути і жінки); захист своєї сім'ї та житла від нападників чи грабіжників можна передоручити поліції й тілоохоронцям; емансипована жінка може отримувати достатню платню, аби прогодувати своїх дітей і не потребує для цього чоловіка; жінки-заробітчани за зароблені на трудовій еміграції кошти утримують своїх дітей і чоловіків. Через те, згідно з цією версією, чоловіки не бачать своєї потрібності, втрачають сенс свого чоловічого буття, вдаються до деструктивної поведінки, стають залежними від алкоголю й наркотиків.

Однак ці причини деградації чоловічості, хоча й дійсні та слушно помічені, – не єдині і не основні. Я стверджую: основною причиною деградації чоловічості в сучасному світі є масова відмова від батьківства – масове заперечення власного батьківства у контрацептивній та абортивній ментальності.

Зрештою, і той факт, що у світовій політиці – особливо європейській – спостерігаємо

чоловіків, про чию «чоловічість» свідчить лише їхня біологічна стать, чоловіків, позбавлених «хребта», нездатних серйозно відстоювати правду і протистояти злу, нездатних по-чоловічому «гримнути кулаком по столу» й чітко висловити свою позицію та непохитно її дотримуватися, а спроможних лише винувато викручуватися й шукати спокою за всяку ціну, не гидуючи компромісами зі злом, аби у їхніх країнах й надалі процвітало сите та безтурботне споживацтво, – свідчить, наскільки зруйноване у цих краях «постмодерного раю» саме поняття чоловічості».

В нашому контексті я хотів би, не зважаючи на сучасну повсюдну деградацію чоловічості, спробувати реабілітувати virtus як сутнісно чоловічу чесноту і зробити це зі змішаного, філософсько-богословського погляду.

II

Почнімо з Книги Буття, з того діалогу Бога з людьми, який слідує відразу після гріхопадіння:

«А жінці сказав: «Помножу вельми болі твої і твою вагітність, в болях будеш народжувати дітей. І тягти буде тебе до твого чоловіка, а він буде панувати над тобою» (Бут.3,16).

Оце панування, яке блаженний Папа Іван Павло II вважає «розривом і загрозою «єдності двох», ... «порушенням і нестабільністю ґрунтовної рівності», яку в «єдності двох» мають чоловік і жінка», має ще й інший, «зворотний бік медалі»: панування означає брання на себе відповідальності, піклування, захист і впорядкування[1], тобто – служіння благу жінки[2]. Всяке інше панування – деспотичне, пригноблюючe, знущальне – не є справжнім пануванням (Бог ніколи не карає просто так, заради самого покарання. Його покарання одночасно містить в собі милість і добро – у вигляді іншої «опції», іншої можливості для людини. Тому й панування чоловіка над жінкою є і покаранням, й одночасно – благом для жінки).

У тому сенсі розуміє становище і якості мужа, його панування в сенсі служіння, й св. Апостол Павло. Всюди, де він говорить про підкорення жінки чоловікові, має на увазі чоловікову волю до пануваня[3] (у сенсі служіння) як невід'ємну складову його мужності. Спробуймо прослідкувати його думку у його посланнях:

«Хочу ж я, щоб ви знали, що всякому чоловікові голова Христос, а жінці голова чоловік, голова ж Христові Бог. Отож, чоловік покривати голови не повинен, бо він образ і слава Бога, а жінка чоловікові слава. Бо чоловік не походить від жінки, але жінка від чоловіка, не створений бо чоловік ради жінки, але жінка ради чоловіка. Тому жінка повинна мати на голові знак влади над нею, ради Анголів». (1Кор.11,3-10).

Сенс цього тексту такий, що так як Христос по відношенню до чоловіка є владарем, однак не деспотом, бо Його панування сповнене миру, благодаті і піклування, то й чоловік, наслідуючи Христа, повинен так само ставитися до жінки (а в кінцевому підсумку – до всього сущого). Наступні тексти підтверджують такий погляд:

«Жінки, слухайтеся чоловіків своїх, як личить то в Господі! Чоловіки, любіть жінок своїх, і не будьте суворі до них!» (Кол.3,18-19).

«Отож, хочу я, щоб мужі чинили молитви на кожному місці, підіймаючи чисті руки без гніву та сумніву. Так само й жінки, у скромнім убранні, з соромливістю та невинністю, нехай прикрашають себе не плетінням волосся, не коштовними шатами, але добрими вчинками, як то личить жінкам, що присвячуються на побожність. Нехай жінка навчається мовчки в повній покорі. А жінці навчати я не дозволяю, ані панувати над мужем, але бути в мовчанні. Адам бо був створений перше, а Єва потому. І Адам не був зведений,

але, зведена бувши, жінка попала в переступ. Та спасеться вона дітородженням, якщо пробуватиме у вірі й любові, та в посвяті з розвагою» (1Тим.2,8-15).

У цьому тексті додається ще одне завдання для мужів: «Чинити молитви на кожному місці», тобто бути священиками для своїх дружин (й так само – для всього сущого), а це значить – брати на себе і нести перед Богом відповідальність за них.

Однак, найпромовистіший текст знаходимо у Посланні св. Апостола Павла до Єфесян:

«Жінки, коріться своїм чоловікам, як Господеві, бо чоловік голова жінки, як і Христос Голова Церкви, Сам Спаситель тіла! І як кориться Церква Христові, так і жінки своїм чоловікам у всьому. Чоловіки, любіть своїх жінок, як і Христос полюбив Церкву, і віддав за неї Себе, щоб її освятити, очистивши купіллю води у слові, щоб поставити її Собі славною Церквою, що не має плями чи вади, чи чогось такого, але щоб була свята й непорочна! Чоловіки повинні любити жінок своїх так, як власні тіла, бо хто любить жінку свою, той любить самого себе. Бо ніколи ніхто не зненавидів власного тіла, а годує та гріє його, як і Христос Церкву, бо ми члени Тіла Його від тіла Його й від костей Його! Покине тому чоловік батька й матір, і пристане до жінки своєї, і будуть обоє вони одним тілом. Ця таємниця велика, а я говорю про Христа та про Церкву! Отже, нехай кожен зокрема із вас любить так свою жінку, як самого себе, а жінка нехай боїться свого чоловіка!» (Еф.5,22-33).

Тут ставлення чоловіка до жінки прямо прирівнюється до ставлення Христа до Його Церкви: панування у сенсі служіння («полюбив і віддав за неї Себе»), відповідальність, провадження, турбота, піклування і любов. І, відповідно, – безумовна слухняність Христові з боку Його Церкви. Як тільки у Церкві припиняється слухняність Христові, вона перестає бути Його Церквою. Те саме стосується жінки.

Свого часу, на одному з Круглих столів у Міжнародній Академії Філософії в Князівстві Ліхтенштейн розгорілася суперечка з єпископом Андреасом Ляуном (вікарієм дієцезії Зальцбурґ, професором морального богослов'я) стосовно цього тексту. Завершилася вона так, що ми з єпископом зійшлися ось на цій думці: якщо чоловіки любитимуть своїх жінок так, як Христос полюбив Церкву, то жінкам нічого більше не потрібно й вони радо коритимуться своїм чоловікам.

Щоби не бути однобоким й не аргументувати лише на основі Священного Писання, я хочу завершити ось цією цитатою:

«Ось, тільки тепер став світ досконалим!» – так думає кожна жінка, коли кориться у повноті любові своєї.

Коритися повинна жінка і знайти глибину для поверховності своєї. Тому що вона неглибока – неспокійна, бурлива піна на мілині.

Натомість, мужчина глибокий, в підземних печерах бушує його бурний потік: жінка лише неясно відчуває, але не може збагнути його силу» (Фрідріх Ніцше).

III

Спробуймо підсумувати: мужність (ανδρεια, virtus) – це чеснота, яка повинна бути притаманна мужеві як такому, на підставі його чоловічої природи й характеризувати її. Вона включає в себе: військову доблесть та відвагу, стійкість, витривалість, рішучість, силу, твердість – все те, що охоплюється парою англійських термінів courage & fortitude. Однак понад те, вона означає суто чоловічу волю до панування та обов'язок панування над жінкою, дітьми і світом – у сенсі служіння їм. Чоловік-християнин повинен наслідувати у цьому Христа, який «прийшов не на те, щоб Йому служили, лише щоб служити й віддати Своє життя як викуп за багатьох» (Мр.10,45). Таке панування/служіння конче включає в

себе відповідальність – за жінку, за дітей, за спільноту і суспільство – у значенні участі та громадянської позиції, а передовсім – відповідальність за свої слова і вчинки. Воно включає в себе також стремління до правди і справедливості, й волю та рішучість здійснювати їх в житті і так робити світ кращим – чого б це йому не коштувало. Сюди належить також здатність називати речі своїми іменами, не йти на хибні компроміси та не толерувати того, що не підлягає толеруванню. Мужність означає, врешті, здатність перебороти страх перед тортурами і смертю в ситуації свідчення про свою віру, переконання та ідеали. Врешті-решт, мужність, як і всяку іншу чесноту, неможливо здобути суто власними зусиллями: вона є даром Божим; про неї потрібно просити в молитві.

Залишається останнє запитання: чи може мужність як суто чоловіча чеснота бути притаманна жінкам? Відповідь: може – через μεθεξις (participatio): участь у спільній природі[4] (власне, через μεθεξις, а не через μιμησις, наслідування, як її намагаються осягнути феміністки) та у спільному оправданні:

«Одначе в Господі ані чоловік без жінки, ані жінка без чоловіка. Бо як жінка від чоловіка, так і чоловік через жінку; а все від Бога» (1Кор.11,11-12).

[1] Це все – суто чоловічі якості, притаманні мужеві за його природою. Окремої уваги заслуговує впорядкування. Жінка, піддавшись хитрощам змія і спокусившись принадами дерева («добре для поживи, гарне для очей, приманювало...» (Бут.3,6)), стала невпорядкованою, підвладною примхам і емоціям, тому поставлення її під владу чоловіка (більш раціонального, наділеного аналітичним розумом) означає її благо. Це розуміли також автори язичеських міфів (витворених вже в історичну епоху – після факту гріхопадіння) і філософських систем, у яких жінка є символом хаотичного, невпорядкованого начала. Наприклад, в шумеро-аккадській міфології Мардук (чоловіче начало) впорядковує Тіамат (хаос, праокеан – жіноче начало) і так витворює світ. В таоїзмі «янь» – чоловіче, чітке, світле, сухе (тобто, впорядковане), а «інь» – жіноче, вологе, темне, хаотичне. В піфагорействі непарне число – чоловіче, воно – το περας: межа, визначеність, а парне – жіноче, воно двоїстість (велике і мале, гаряче і холодне, ... і все в суміші) – το απειρον: безмежний хаос. Світ постає таким чином, що чоловіче начало (το περας) обмежує і впорядковує жіноче (το απειρον). Ці якості чоловічого та жіночого помітні й досьогодні. Наприклад, навчаючись і спілкуючись в рамках своєї діяльності з жінками, які генетично походили з мусульманських країн, я прийшов до висновку, що їм для їхнього ж блага і впорядкування потрібні би були чадор, бурка і шаріат.

[2] Папа Іван Павло II в тому самому документі (Mulieris dignitatem, § 5. – див.: Там само, С. 13-14) стверджує, що «служити – означає панувати». Тому я, обертаючи це судження, можу ствердити, що «панувати – означає служити».

[3] Зокрема, воля до панування над світом була закладена в людину ще при її сотворенні: «Будьте плідні й множтеся і наповняйте землю та підпорядковуйте її собі» (Бут.1,28). У тому сенсі чоловік прагне запанувати над світом, підпорядкувати його собі, щоби у своєму служінні жінці могти принести їй цей світ як дар. (Думка належить Дам'янові Федориці).

[4] В єврейському оригіналі Книги Буття чоловік і жінка названі однокореневими словами ish та ishah, що вказує на спільну природу. Тому Мартін Лютер перекладає: «Man wird sie Männin heißen, darum daß sie vom Manne genommen ist» («Вона зватиметься жінкою (дослівно – "чоловічицею"), бо її взято від чоловіка» – Бут 2, 23). Подібно є і в англійській мові, де woman – жінка, містить у собі корінь man – чоловік.

Місіонятко

З ЛЮБОВІ ХРИСТОВОЇ ЛАСКУ Я П'Ю,
ІСУСЕ, ІСУСЕ, ТЕБЕ Я ЛЮБЛЮ!

Слава Ісусу Христу!

Дорогі друзі! Ми зустрілися знову. І хочу висловити вдячність за можливість бути разом. Ми живемо у нелегкий час, коли любов між людьми холоне, коли наші душі заполонюють все нові й нові досягнення техніки і так званої «свободи». І за всім цим все важче бачити свого ближнього, розуміти його потреби. А Господь наш саме наголошує на тому, щоб любити своїх ближніх. Тому хочу побажати вам, любі читачі, щоб ви любили Бога і свого ближнього, щоб училися спілкуванню і дружбі. Щоб ви були справжньою спільнотою у Христовій Церкві. Отож, з цими побаженнями запрошую у цікаву й повчальну мандрівку сторінками Місіонарчика...

Ваш Місіонарчик.

ІЗ ПОВЧАНЬ СТАРЦЯ СИЛУАНА АФОНСЬКОГО

***

Господь любить всіх людей,
але хто шукає Його,
того більше любить.

«Тих, хто любить Мене, люблю, –
говорить Господь, –
і ті, що шукають Мене, знайдуть благодать».

А з нею добре жити,
весело на душі, і душа говорить:
«Господи мій, я – раб твій».

У цих словах велика радість:
якщо Господь наш,
то все наше.
Ось які ми багаті.

СПРАВЕДЛИВІСТЬ РЯТУЄ ПРАВЕДНИХ

Ліля Семеренко 14 р.
м. Володимир Волинський

Кожна людина, доросла чи дитина, вимагають уваги, потребують спілкування, сім'ї, роботи, а також відпочинку. Загострене відчуття несправедливості змушує людину страждати. Коли панує справедливість навколо людини, тоді в її серці є відчуття спокою. Щоб дати людині те, що їй потрібно, слід бути надзвичайно уважним до людей, пам'ятаючи про свої переживання. Усе те, що не подобається тобі, не подобається й іншому. Усе те, що заважає тобі – заважає й іншим. Такий світ – усі люди схожі й різні водночас.

Часто ми бачимо лише зовнішність людини, не знаючи, що у неї в серці. Бог дивиться на це зовсім по-іншому. Для Бога головне – душа. Коли ми робимо добрі вчинки, ми відкриваємо своє серце, яке наповнене добротою, справедливістю та прагненням довіри.

Зараз, так як і колись, люди, вимагаючи справедливості, звертаються до суду. Коли суд справедливий, то він стає на сторону ображеного, а коли ні, то на сторону кривдника. Ісус закликає нас до справедливого суду, даючи нам золоте правило справедливості: «Тож усе, чого тільки бажаєте, щоби чинили вам люди, те саме чиніть їм і ви».

Маленька фея

Колись, давним-давно, жила на світі маленька дівчинка на ім'я Ганнуся. Вона мала багато друзів, чудових батьків, які її любили, піклувались про неї та у всьому догоджали. Та одного дня їй набридло все це. Дівчинці захотілось чогось нового, незабутнього, незвичайного.

Якось ввечері, дивлячись на зорі, маленька Ганнуся подумала: «От якби стати феєю! Виконувати будь-які бажання, мати все, що захочеш!» Червонощока Ганнуся довго мріяла, сидячи біля вікна, аж поки її не взяв у свої володіння сон.

Цієї ночі до неї прийшла чарівна незнайомка. Дівчинка була у прекрасному вбранні, з довгим кучерявим волоссям і запропонувала дивний обмін:

– Я чула, ти хочеш стати феєю. Я можу тобі у цьому допомогти.

– Справді? – Мовила перелякано Ганнуся, потираючи рученятами свої заспані очка. – А як?

– Ти будеш мати все, що захочеш: зможеш діставати зорі з неба, затуляти сонце пухнастими хмаринками, зупиняти дощик, бавитися сонячними промінчиками, але… але взамін ти повинна відмовитись від усього того, що в тебе є. Подумай добре!..

– Та що тут думати, – з радістю вигукнула Ганнуся, – я погоджуюся… от … от тільки скажи, хто ти???

Проте, відповіді маленька не отримала. Дивна незнайомка зненацька зникла так, як і появилася…

Ганнуся довго думала над тим, хто б це міг бути і що це все могло б означати, аж поки її не огорнув міцний сон.

Прокинулась дівчинка від того, що змерзла в ніжки. Розплющивши очі, вона здивувалася, бо замість прекрасного ліжечка, яке було в Ганнусі, її оточувала лише зелена трава. Довкола не було нічого і нікого: ні мами, яка кожного ранку будила її ніжним поцілунком, ані теплого ліжечка, нічогісінько… Хіба що неподалік лежало маленьке дзеркальце. «О, хоч щось є», – буркнула незадоволено Ганнуся. Взявши дзеркальце у руки, нишком глянула на своє відображення і мовила:

– От би поїсти…

Аж тут нежданно-негадано появилось стільки всякої всячини, як у магазині: і хліб, і торти, і печиво, смачна риба, ковбаса, одним словом все, що душа бажає. Її радості не було меж: дівчинка стрибала, танцювала, співала… Аж нарешті вона зрозуміла, що здійснилось те, чого вона так довго чекала. Ганнуся могла робити все, що лиш спадало на думку. Але куди поділися мама з татом? Хоча зараз це не мало ніякого значення, адже їй було так добре.

Таким життям дівчинка жила день, другий, незчулась як пройшов тиждень, за ним другий, а мала залишалася сама-самісінька.

Та одного сонячного дня Ганнуся проходила повз своїх друзів. «Ну, нарешті! Куди ж ви ділися? Де були весь цей час?» – промайнуло в думках у малої. Їй дуже хотілось підбігти до друзів і бавитися з ними, як колись, але діти її не впізнали. Вони просто відійшли в сторону і весело загомоніли. Їм було так добре, вони щиро сміялись, танцювали, грали у «жмурки». Аж раптом зненацька почав накрапати дощик. Діти засмутилися, адже змушені були припинити свої забави та повертатися до своїх домівок. Ганнуся підбігла до дітвори знову.

– Зачекайте, я можу вам допомогти! – радісно вигукнула дівчинка.

Вона глянула у своє дзеркальце, щось шепнула, дмухнула на хмаринки і вони зникли, неначе їх зовсім не було. На небі знову по-

явилось сонечко. Але діти не повірили в те, що все це зробила Ганнуся. Вони думали, що це просто співпадіння – вітер розігнав темні хмари, – та й дальше грались, не звертаючи уваги на малу. Тоді розгнівана фея спересердя витягла своє дзеркальце, шепнула щось і знову почав падати дощ. Проте діти й цього разу не повірили Ганнусі.

Розчарована дівчинка так хотіла довести своїм друзям, що все це її заслуги. Вона почала просити у дзеркальця все, що тільки спадало їй на думку: цукерки, тістечка, гроші, іграшки. Діти, звичайно, були здивовані і чекали продовження. Ганнуся робила все це настільки емоційно, що непомітно випустила із рук чарівне дзеркальце,.. воно впало і розбилося на дрібні шматочки…

Видовище закінчилося… Діти розійшлися по своїх домівках, тільки одна дівчинка схилилась над землею і гірко плакала.

Небо плакало разом з Ганнусею. Воно зі співчуття до цієї тепер повністю самотньої дівчинки зібрало свої сльозинки і пролило їх на землю. Дрібний дощик рясно вкрив ніжне дитяче тіло. Адже тепер у маленької феї не було ні чарівного дзеркальця, ні батьків, ані друзів. Дівчинка віддала все, та взамін не отримала нічого.

Недарма говорять: «Перш ніж щось у когось просити, добре подумай, чи воно тобі справді потрібно».

Джерело: http://www.rozdum.org.ua

БАЧИТИ НА МОЛИТВІ ТІЛЬКИ БОГА

Одного разу син запитав у матері: «Чому ти, коли хочеш молитися, запалюєш свічку?»

«Це для того, щоб побачити обличчя Христа на іконі!» – спокійно відповіла мама.

– Але в той же момент ти вимикаєш всюди світло… Це ж нерозумно! – бурхливо запротестував син.

– Може й так, та все ж свічка мені допомагає бачити обличчя Христа і більше нічого, – з покорою відповіла мама.

Минуло багато років. Одного вечора мати випадково заглянула у кімнату до сина. Дивним було те, що син стояв на колінах і в руках тримав ікону, губи його щось шепотіли, а очі його були закриті.

ЛЮБІ ДРУЗІ! МИ ОГОЛОШУВАЛИ КОНКУРС НА КРАЩЕ ОПОВІДАННЯ. ТЕПЕР ПУБЛІКУЄМО ДЕЯКІ З НИХ.

КОНВАЛІЯ

Ярина Гриновець
м. Львів

Одного дня я прийшла до лісу. І побачила дивовижну квітку. Зачарована її красою, я довго не відходила від неї. Захотілося мені її зірвати і понести додому. Але у дзвінок цієї квітки сіла бджілка. І я передумала зірвати це чудо природи.

***

Михайло Грущак 12 р.
с. Верхній Дорожів.

Слава Ісусу Христу!
Дорогий Місіонарчику. Я, як і всі інші діти, навчаюсь у школі. Тому хотів би поділитися з усіма читачами журналу молитвою учня, яку потрібно молитися перед уроками:

МОЛИТВА УЧНЯ (УЧЕНИЦІ)

Мій любий Ісусе! З цілого серця дякую Тобі за ласку, що можу ходити до школи. З вдячності за це обіцяю добре навчатися. Обіцяю завжди бути чемним (чемною) і слухняним (слухняною) перед моїми вчителями, бо знаю, що й Ти, любий Ісусе, зростаючи в Назареті, був пильним, уважним і слухняним своїй Матері та опікунові, святому Йосифові. Благослови мене, любий Спасителю! Твоєю ласкою допоможи мені, щоб я виконав (виконала) мої постанови, щоб я добре навчався (навчалася) і тим приносив (приносила) Тобі більшу славу, батькам потіху, українському народу честь, а собі, як для душі, так і для тіла, користь. Амінь.

ДОБРЕ БАЖАННЯ

Святослав Білий, 9 років
с. Лавочне.

У одному маленькому селищі жило двоє братів: Іванко і Юрко. Іванко був старший на рік. Їхня мама була важко хвора.

Одного разу брати потрапили в країну чарівних чоловічків. Через кілька хвилин вони зустрілися з вождем їхнього племені. Він підійшов і сказав:

– Чого ви тут хочете?

Старший брат відповів:

– Ми хочемо повернутися додому, і ще у нас дуже хвора мама!

– Ну, що ж. Я вам можу допомогти, кожному з вас я даю можливість загадати по одному бажанню.

Іванко каже:

– Я хочу, щоб наша мама одужала.

Чарівник відповідає:

– Гаразд, твоє бажання здійсниться. А що хочеш ти? – запитав чарівник, показуючи на меншого брата.

Юрко каже:

– Я хочу такого слугу, щоб усе робив і мені, і за мене.

Чоловічок каже:

– Я здійсню твоє бажання, але твій брат вибрав краще, тому що він забажав, щоб ваша мама одужала і за це я даю йому ще одне бажання.

Іванко подумав і сказав:

– Я хочу, щоб мій брат усім допомагав і завжди не думав тільки про себе, а й про інших, а ще – я хочу щоб ми повернулися додому до здорової мами.

Чарівник сказав:

– Я здійсню твоє бажання.

І через кілька хвилин вони опинилися вдома, біля здорової мами. ■

ПРИТЧА "ПРО БАГАЧА ТА ЛАЗАРЯ"

Знайди притчу у Біблії (Євангеліє від Луки, 16 розділ, з 19 по 31 вірш), прочитай і встав пропущені слова.

Був один чоловік багатий, що одягавсь у кармазин та вісон та бенкетував щодня розкішне. Убогий же якийсь, на ім'я Лазар, лежав у нього при _____, увесь струпами вкритий; він бажав насититися тим, що падало в багатого зо столу; ба навіть пси приходили й лизали _____ його.

Та сталося, що помер убогий, і ангели занесли його на лоно _____. Помер також багатий, і його поховали. В аді, терплячи тяжкі муки, зняв він очі й побачив здалека _____ та Лазаря на його лоні, і він закричав уголос: Отче _____, змилуйся надо мною і пошли Лазаря, нехай умочить у воду кінець пальця свого й прохолодить язик мій, бо я _____ в полум'ї цім. _____ же промовив: Згадай, мій сину, що ти одержав твої блага за життя свого, так само, як і Лазар свої лиха. Отже, тепер він тішиться тут, а ти мучишся. А крім того всього між нами й вами вирита велика _____, тож ті, що хотіли б перейти звідси до вас, не можуть; ані звідти до нас не переходять. Отче, сказав багатий, благаю ж тебе, пошли його в дім батька мого; я маю п'ять братів, нехай він їм скаже, щоб і вони також не прийшли в це місце муки. _____ мовив: Мають Мойсея і пророків; нехай їх слухають. Той відповів: Ні, отче _____, але коли до них прийде хто з мертвих, вони покаються. А той відозвавсь до нього: Як вони не слухають Мойсея і пророків, то навіть коли хто воскресне з мертвих, не повірять.

Намалюйте, або напишіть, як ви розумієте цю притчу

і надішліть свої роботи на адресу Місіонарчика

до 30 листопада

(адреса: 79019 Місіонарчик, вул. Б. Хмельницького, 36, м. Львів, Святоонуфріївський монастир отців Василіян)

Кращі роботи будуть нагороджені призами, а також розміщені на сторінках журналу.

Прислів'я про навчання і науку

Не кажи – не вмію, а кажи – навчуся.

І сила перед розумом никне.

Книжка вчить, як на світі жить.

Голова без розуму, як ліхтарня без свічки.

За одного вченого дають десять невчених.

Що в молодості навчишся, то на старість як знайдеш.

Мудрий не все каже, що знає, а дурень не все знає, що каже.

Мудрим ніхто не вродився, а навчився.

ВЕСЕЛИНКИ

НА УРОЦІ ГЕОГРАФІЇ

– Костику, покажи на карті Червоне море.
– Щось я такого не бачу. На цій карті всі моря лише блакитні.

КОЛИ ВИВЧИШ?

– Чому ж ти, Петре, не вивчив уроку? – спитав учитель.
– Підручника не було.
– А де ж твій підручник?
– Батько привезли на зиму сіно й привалили...
– То коли ж ти все-таки підготуєш урок?
– Коли корова сіно з'їсть.

СПИТАЙТЕ ПРО СУПУТНИКИ

– Славку, скажи мені, скільки буде – чотири рази по чотири?
– Не знаю.
– В такому разі про що тебе спитати, щоб ти знав?
– Про супутники, прошу, спитайте.

КОЛУМБ

Розмовляє двоє хлопчиків:
– Чи ти знаєш, що Колумб відкрив Америку?
– Ну то що ж тут такого? Вона така велика, що кожен її зауважить.

КРОСВОРД «ПАРАСОЛЬКА»

Підготувала Леся ШТИКАЛО

ГОРИЗОНТАЛЬНО: 2. Крупа, виготовлена з проса. 4. «Печу, печу бабку, кладу на лопатку. Шусть – у …!» (з книжки «Ходить котик по лавочці»). 5. Держава у Центральній Африці. 7. Перша нота музичної абетки. 8. Живописне, мозаїчне, рельєфне зображення Бога, святих, яким надають священного характеру. 9. Одиниця площі, яка дорівнює 100 м. кв. 12. Смужка паперу, тасьма, що закладається у книгу, зошит, для позначення потрібного місця. 13. Назва щомісячного часопису для дітей віком 6-13 років, з якого діти України можуть черпати християнські цінності правди та любові до Бога (виходить з 2001 року). 14. «Бородатий … півдня вчив лічити цапеня: – Ну-бо, мудра голова, скільки буде два і два?» («Українська абетка»).

ВЕРТИКАЛЬНО: 1. Городні плоди та зелень, які є продуктами харчування (морква, капуста, петрушка). 2. Українська письменниця, мати Лесі Українки, автор віршів для дітей «Як швидко літо проминуло!», «До діточок», «Дивна хатка». 3. Місто у Миколаївській області на Україні, котре славиться курортами, дитячими оздоровчими таборами. 4. Предмет домашнього вжитку, в який можна налити або щось насипати. 6. Цар Ізраїлю, котрий склав багато побожних пісень-псалмів, у яких прославляв велич Господа Бога. 10. Столиця Норвегії. 11. Підліток на судні, що навчається морської справи, готується стати матросом.

Відповіді на загадку «Ключове слово», вміщену у числі за жовтень 2012 р.:
1.Житомир. 2.Іспанія. 3.Котигорошко. 4.Ре. 5.Помідор. 6.Франко. 7.Жовтень. 8.Максим. 9.Баскетбол. 10.Троянда.

Номер підготував:
бр. Юстин Борис, ЧСВВ

Допомагали: Павло Білик,
Віталій Павлучкович.

МОЛИТВА ЩОДЕННОГО ПОЖЕРТВУВАННЯ ДЛЯ ЧЛЕНІВ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ

**О, Божественне Серце Ісуса!
У злуці з тим наміром, з яким Ти на землі віддавав славу Богові і тепер щоденно віддаєш у Пресвятій Тайні Євхаристії, жертвую Тобі через Непорочне Серце Пречистої Діви Марії усі свої молитви, справи, слова, думки й витривалість у терпіннях нинішнього дня як винагороду за всі зневаги, образи і кривди, завдані Тобі.**

Жертвую їх особливо за Святішого Отця Папу Римського, за святу Церкву, за навернення грішників та в усіх намірах Апостольства молитви, призначених на цей місяць і на сьогоднішний день.

Пресвяті Серця Ісуса і Марії, спомагайте святу Церкву та Україну!

Святий Йосифе, Покровителю і Заступнику приятелів Ісусового Серця, моли Бога за нас!

Святий Архангеле Михаїле, св. Миколаю, св. Володимире, св. Йосафате, заступники України, моліть Бога за нас!

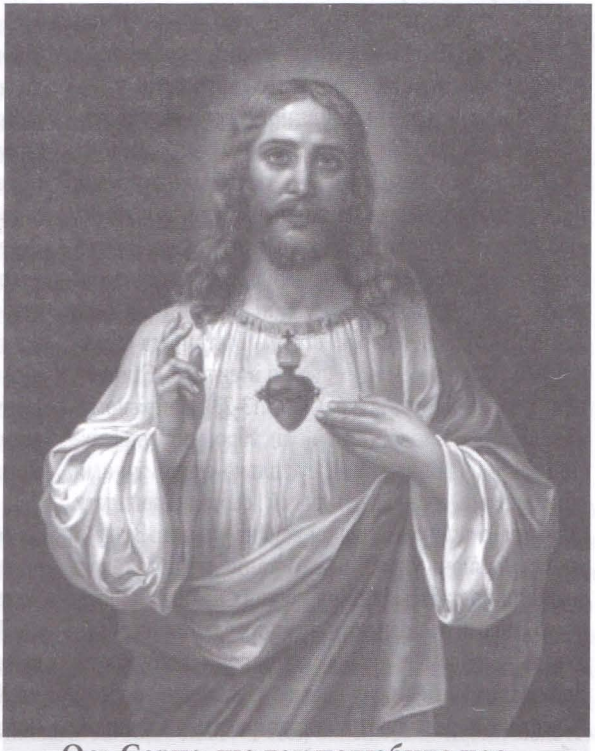

Ось Серце, що так полюбило нас...

НАМІРИ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ на листопад

(З благословення Святішого Отця)

ЗАГАЛЬНИЙ: Щоб єпископи, священики і всі служителі Євангелія давали відважне свідчення вірності розп'ятому і воскреслому Господеві.

МІСІЙНИЙ: Щоб Церква, що подорожує на землі, сяяла як світло народів.

МІСЦЕВИЙ: Щоб в Україні було створено достатньо робочих місць для зменшення трудової міграції та уникнення руйнування українських сімей.

НАМІРИ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ на грудень

(З благословення Святішого Отця)

Підготував о. Корнилій ЯРЕМАК, ЧСВВ

ЗАГАЛЬНИЙ: Щоб у цілому світі, особливо в християнських спільнотах, мігрантів приймали з великодушністю і справжньою любов'ю.

Під час великого голоду в Палестині праотець Яків із своїми синами мусили прибути до Єгипту, щоб спочатку просити збіжжя, а потім замешкати в тій країні (пор. Бут. 42-50). Та й цілий Ізраїльський народ був приходнем на чужині (Вих. 1,1-14). Сам Христос Господь із своєю святою Матір'ю та опікуном Йосифом перед небезпекою втекли до Єгипту і проживали там деякий час (Мт. 2,13-23). Найрізноманітніші причини, починаючи від збройних конфліктів і закінчуючи важкими суспільно-економічними обставинами, спонукають людей і сьогодні покидати рідні краї в пошуках кращої долі на чужині. Згадаймо, що мільйони українців за останнє століття також знайшли нову батьківщину в інших країнах. Проте, часто мігранти зазнають невиправданих переслідувань і знущань у країнах, куди вони прибувають. Вони отримають нижчу платню за виконану роботу, їх частіше переслідують чи підозрюють у злочинах, а буває, що приписують погіршення загального економічно-політичного стану в тій країні. Згадуючи про Христа, який сам жив на чужині, й апостолів, яких Він послав проповідувати Євангеліє різним народам, молімося, щоб у різних народах і спільнотах, особливо християнських, були усунені ненависть до мігрантів, а навпаки, їх приймали з великодушністю та правдивою християнською любов'ю.

МІСІЙНИЙ: Щоб Христос об'явився всьому людству як світло, що сяє з Вифлеєму і віддзеркалюється на обличчі Його Церкви.

Христос Господь сказав: «Я – світло світу. Хто йде за мною, не блукатиме у темряві, а матиме світло життя» (Йо.8,12). Це світло насамперед сяє у воплоченні, земному житті, стражданні, жертві і воскресінні Божого Сина. Сталася неймовірна подія: відвічний і неосяжний Бог об'явився нам як чоловік, тим самим відкривши, наскільки важлива для Нього людина. Сам став людиною, аби її привести до себе. Щоб зрозуміти весь смисл сотворення і нашого життя, необхідно поглянути на маленьку стаєнку в околиці Вифлеєма, де Пречиста Діва Марія поклала в яслах Божого Сина. Дивлячись на Нього, починаємо розуміти, що найважливіше любити Бога, а в Ньому своє життя і життя кожної особи зокрема. Не матеріальний добробут чи політична стабільність, а любов і душевний мир, повага до життя від початку до природного кінця приводить людину до щастя. Цю добру звістку передає людству Церква, на обличчі якої віддзеркалюється Христос, воплочений у Вифлеємі. Молімося, щоб Церква якомога краще свідчила про Нього всім людям у світі.

МІСЦЕВИЙ: Щоб мирянські організації УГКЦ дедалі більше допомагали своїм членам наслідувати Христа.

До одного юнака Христос сказав: «…прийди, і, взявши хрест, іди за мною» (Мк.10,21). Наслідування Христа – це головне завдання кожного охрещеного в ім'я Пресвятої Трійці. Тому іншим разом Ісус попереджує: «Хто любить батька або матір більше, ніж мене, той недостойний мене. І хто любить сина або дочку більше, ніж мене, той недостойний мене. Хто не бере свого хреста і не йде за мною, той недостойний мене» (Мт.10, 37-38). Кожній окремій людині важко самостійно пізнавати правду Євангелія та віднаходити шляхи і методи, як найкраще втілити в життя ідею наслідування нашого Господа. Для цього в Церкві існують різні спільноти й організації, які допомагають кожному, хто до них належить, більш усвідомлено і діяльно у своєму щоденному житті йти за Ісусом. Однією з таких організацій є й Апостольство Молитви. Молімося, щоб усі мирянські організації в Українській Греко-Католицькій Церкві виконували своє пряме призначення і допомагали християнам виконувати заповіт Христа: щоденно Його наслідувати.

ПОКРОВИТЕЛЬ НА ГРУДЕНЬ

МУЧЕНИЦЯ ВАРВАРА

У IV ст. за часів жорстокого імператора Максиміана у малоазійському місті Іліополі жив знатний і багатий язичник Діоскор. Його дружина померла після пологів, народивши доньку, яку назвали Варварою.

Вона була обдарована дивним розумом і неземною красою. Щоб не зустрілася з християнами, батько вирішив збудувати для дочки високу вежу з пишними палатами. На самоті Варвара часто вдивлялася у блакитне небо, споглядала чудову природу і думала, хто ж зумів створити все це? Виховательки казали, що боги. Але які боги, невже оті бездушні ідоли? Та вони ж самі створені руками людей. Під час роздумів її вмить осяяла Небесна Благодать, очам і розуму відкрилося пізнання Єдиного Неосяжного і Невидимого Бога. Невдовзі вона прийняла святе Хрещення, потоваришувала з дівчатами-християнками та дізналася від них більше про Ісуса Христа.

Коли батько поїхав у далеку подорож, Варвара наказала викинути всіх ідолів з його палат. Повернувшись додому, він дізнався, що Варвара стала християнкою. Батьком оволоділа страшна лють і він вихопив меча, щоб тут же вбити дочку. І вбив би, якби Варвара не втекла в гори та не сховалася у печері. Та серед вівчарів, що пасли отари поряд, знайшовся зрадник і показав Діоскору схованку дочки. Осатанілий батько на місці вчинив розправу над рідною дочкою: бив ногами, кидав об землю, топтав і тягав за волосся, всіляко змушував зректися віри у Христа. Проте блаженна Варвара була непохитною.

Наступного дня Діоскор повів понівечену дочку до правителя краю і сказав: «Якщо вона не поклониться моїм богам, вона мені не дочка. Катуй її стільки, скільки дозволяє тобі твоя влада». Правитель почав умовляти Варвару покоритися батьковій волі задля спадку, просив бути милосердною до самої себе. На те свята діва йому відповіла: «Я приношу жертву хвали моєму Богові і хочу сама стати жертвою Йому!»

Розгніваний правитель наказав роздягнути Варвару та бити її воловими жилами так, щоб земля почервоніла від її крові. Але ніщо не похитнуло її святої віри. Цілу ніч Варвара молилася. Рівно опівночі темницю осяяло неземне світло і вона побачила, як наблизився до неї Цар Слави і сказав: «Сміливо, наречена Моя. Я з тобою. Я приготував тобі винагороду у небесній оселі». Ісус ізцілив її рани так, що жодного сліду від них не залишилося.

Наступного дня бездушні язичники, побачивши Варвару неушкодженою, почали святотатствувати: «От бачиш, як наші милосердні боги потурбувалися за тебе: поклонися й помолися

їм». У відповідь почули слова: «Ваші боги – мертві ідоли. Мене ж зцілив істинний Бог – Ісус Христос, Йому одному я поклоняюсь і молюсь». Тоді тортури поновилися. Святу Варвару повісили на дереві, стругали тіло залізом, обпалювали і били молотом по голові. Нарешті рідний батько відсік мечем Варварі голову. Так звершилося написане у Писанні: «Видасть на смерть… батько дитину» (Мт.10,21).

Святі мощі Варвари були перевезені до Константинополя, а в 1108 році із шлюбним поїздом київського князя Святополка, правнука рівноапостольного Володимира, і візантійської царівни Варвари прибули до Києва. Там вони встановлені у новозбудованому Свято-Михайлівському Золотоверхому монастирі, а тепер знаходяться у Володимирському соборі Києва.

БОЖЕ МИЛОСЕРДЯ

о. Василь МЕНДРУНЬ, ЧСВВ

Продовження, поч. у ч.3-8 за 2012р.

Бог приймає з найбільшою любов'ю грішника, який кається. Читаємо в пророка Ісаї: «Коли б гріхи ваші були, як багряниця, – каже Господь, – вони стануть білими, як сніг, коли б мов кармазин були червоні, стануть, як вовна» (1,18). Як приймає Бог грішника, показує Спаситель у притчі про заблукану вівцю. Що робить пастир, коли нарешті її знаходить? Чи, може, б'є, шарпає, щоб вилляти свою злість, бо ж так довго мусів шукати її? Ні, навпаки! Він співчуває з бідною твариною, і щоб зберегти її останні сили, бере на свої рамена і несе до отари. А притча про блудного сина?.. Коли він повертається цілком опущений, з розпусти і нужди опоганений, збідований, нужденний, ледве прикритий драптям-лахами, без взуття на ногах, чи батько червоніє зі злості? Чи може надумується, під якими умовами прийняти його назад до хати? Ні, він обнімає і цілує його! Ось так приймає Бог того, хто зі щирим жалем навертається до Нього. О, як чудово сказав про Боже Милосердя святий Єфрем: «Благаючий ще не торкнувся воріт, а Ти вже їх відчиняєш, Господи! Він ще не впав перед Тобою, а Ти вже подаєш йому руку». І ще один приклад.

Дощовий полудень. Дорога мокра і слизька. Жінка надзвичайно обережно веде авто однією з головних вулиць міста. Раптом до неї озивається синочок, що сидить поруч: «Знаєш мамо, думаю про одну річ». Жінка зацікавилась, що ж прийшло в голову її семирічному синові: «Про що думаєш?». «Дощ подібний до гріха, – почав тлумачити хлопчик, – а «двірники» – як Бог, Який далеко відкидає наші гріхи». Здивована мати запитала: «Чи ти зауважив, що дощ іде уже довго? Це, на твою думку, щось означає?» Син і хвилини не зволікав із відповіддю: «Ми багато грішимо, а Бог не втомлюється вибачати нам» (Бруно Ферреро «Життя – це все, що ми маємо»). Що й казати: чимало в нас гріхів! І ми їх пам'ятаємо. Про це навіть цар Давид написав у псалмі: «Бо беззаконня моє я знаю, і гріх мій є завжди переді мною». Цар Давид покаявся, і Бог простив йому. Ми теж покаялись, – і Бог нам простив. Якщо так, то «не існує жодної книги, у яку вписували б наші гріхи. Бог не веде жодних реєстрів, не має жодного каталогу. Він бере під увагу лише наше сьогодні й огортає нас любов'ю, не ставлячи жодних умов» (Бруно Ферреро «Життя – це все, що ми маємо»). Так поступає Боже Милосердя. Слова Ісуса Христа до грішної душі: «Не бійся, грішна душе, свого Спасителя. Я першим приходжу до тебе, бо знаю, що сама по собі ти не здатна піднятися до Мене. Не втікай, дитино, від свого Отця, вияви бажання порозмовляти зі своїм Богом Милосердя сам на сам. Він Сам хоче сказати тобі слова пробачення і осипати тебе Своїми ласками. О, яка дорога Мені твоя душа. Я записав тебе на Своїх руках. І відкрилася глибока рана у Моєму Серці. Я є твоєю силою, Я дам тобі силу до боротьби. Чому ж боїшся, дитино Моя, Бога Милосердя? Моя святість не заважає Мені бути для тебе милосердним. Дивися, душе, Я для тебе заснував трон милосердя на землі; цим троном є Кивот, і з цього трону милосердя Я прагну вступати до твого серця. Дивися, Я не оточив Себе ні свитою, ні сторожею, маєш доступ до Мене щохвилини; у будь-яку пору дня хочу розмовляти з Тобою і прагну наділити тебе ласками»...

Далі буде

МОЛОДЬ І РЕЛІГІЯ ЗА СОВЄТСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ В ГАЛИЧИНІ

До 22 вересня 1939 р., це є до дня, коли червона навала зайняла всю Галичину, комунізм був для нас – молодих – досить незрозумілий. Жахливі вістки про життя наших братів, які змогли продертись через китайський мур, що відгороджував нас від цієї таємної країни страхіть, видавалися нам скоріше страшною казкою, чи менш правдоподібною сплетнею, що числила на зацікавлення широкої публики, чим правдою.

Щойно тоді, коли ми станули перед фактом, перед дійсністю, що не далася ні завернути, ні оминути, ми зрозуміли, що таке комунізм і що він обіцяє в теорії, та до яких результатів може він дійти по невмілім проведенні його в практику.

І тоді саме прийшла хвилина, коли молодь, – це краще майбутнє народу, цей фундамент, на якому наші батьки та прабатьки покладали стільки надій і будували незалежне існування, мала показати чи вона в силі сповнити завдання, які на неї положили. Час більшовицької інвазії був для нас часом проби наших сил, проби сталости поглядів і вірности Ідеї.

Комунізм ніс зі собою багато нового: ніс кличі єдности, рівности, братерства, помочі слабшим, спільної праці для добра загалу й інших, які могли зацікавити не лише молодь, що має вже в своїй природі цей вічний гін до здобування чогось нового, ліпшого, досконалішого, але навіть зовсім пасивних і обоятних людей. І дійсно молодь кинулася зразу розглядати, критикувати, роздумувати, а то і переживати.

Але згодом коли біля гуманітарних кличів появилися антирелігійні й інтернаціональні – зацікавлення молоді остигло, багато відскочило, криючи на дні серця найдорожче, по що сягнув загарбник. І тоді саме почався поділ молоді, за яким слідкували усі з повним неспокою зацікавленням.

Молодь поділилася на таку, що критично поставилася до комунізму, розуміючи що для неї шкідливе, а що корисне, і таку, що, захоплена ідеєю комунізму і вихованням, що потурало її самолюбству, пішла за ним. Її числили пропавшою.

Щоправда невеликий був процент молоді, яка дала потягнутися тим брехливим комуністичним кличам, але він був – цього не можна заперечити. І то була власне одна з темних сторінок тогочасної молоді. Траплялися випадки, що наші товариші чи товаришки, які ще недавно так щиро з нами розмовляли і видавалися нам не зли-

ми, ідейними одиницями, вступали до комсомолу, відрікаючись всього, що чесній, характерній людині дороге, відрікаючись своєї віри і народу і міняючи їх за фальшиву честь.

Мало цього. Ці темні типи піднімались діла Юди і за марних кілька копійок продавали своїх друзів катам. І завдяки їм власне по тюрмах стільки молоді сиділо, завдяки їм власне стільки її валяється по далеких просторах дикої Азії. Вони власне помагали енкаведистам вишуковувати серед молоді найкращі, найбільш ідейні одиниці.

Це були ці слабі, невироблені характери, що клонились «куди вітер віє», що дрижачи про власну шкуру, йшли дорогою найменшого опору. Перевага тих, що вступали в комсомол, робили це не з переконання, лиш з глупоти, чи пустоти, сподіваючись, що може там зможуть вирізнитися з посеред інших, показати, своїм товаришам своє «я».

На жаль комсомол не був в силі відповісти домаганням, які до нього ставила молодь і дати вдоволення охотникам, які до нього вступали. Тому їх не було багато і вони не могли здержати духовного розвитку молоді. Бо мимо переслідування політруків і комсоргів ряди комсомолу поповнювалися мляво, а молодь голосувала проти антирелігійних гутірок, які з засади ігнорувала. І чим більше агітували безбожники, тим більше наповнялись церкви і каплиці. Дії відповідала протидія.

Молодь почала сходитися вечорами до церков і каплиць на науку релігії, організовувала хори, які співали на Службах Божих. В церковні свята, що випадали в будень, коли провадились нормальні заняття, молодь, виходячи зі шкіл маніфестаційними гуртками, спішила на 12-ту годину до церкви на богослуження. А коли шкільна влада спостерегла, що ні просьби, ні погрози не помагають і проводила науку в ці дні довше, як нормально, тоді всі старались обов'язково заповнити святині на вечірніх Службах Божих, опускаючи пополудневі лекції, які були також пляново установлені. Молодь зачинала і кінчила кожний рік шкільний спільною Службою Божою, Сповіддю і св. Причастям.

Але праця йшла не лише у нутрі між тісним і добре собі знаним гуртком. Молодь старалась втягнути між себе своїх товаришів і товаришок зі східних областей України. І справді та праця давала не раз гарні результати, так що комсомольці признавалися до цього, що вони хрещені, вірять і бували не раз в церкві, а навіть приймали Найсвятіші Тайни. Розуміється, що тоді старалися ми не випустити такої одиниці зі своїх рук, вивести на добру путь.

Але згодом почав діяти більшовицький терор. Щораз частіше проводили масові вивози, щораз частіше з нашого гуртка зникали найбільш цінені і люблені одиниці, щоб назавжди пропасти в темних льохах енкаведистських тюрем. Ми знали, що нас чекає як не завтра, то внедовзі така сама доля, але не опускали рук. Почалися збірки на поміч ув'язненим друзям

і вивезеним. Кожний помагав, чим міг.

Умовини життя по школах і праці в інститутах і фабриках сталися невиносимі. За кожним з нас слідили не лише товариші але й учителі, а час до часу кликали на довірочні розмови до дирекції, по котрих часто багато з молоді більше не поверталося. Ми знали, що це значить.

Треба було затиснути зуби і вислуховувати пустих бесід про щасливе життя вірних громадян Радянського Союзу, про світлу будучність, яка чекає нас по вступленні до комсомолу і треба було брати участь в маніфестаціях, хоч у нас в душі все бунтувалося проти них. Треба було панувати над обуренням, яке огортало нас, слухаючи, як ці зненавиджені нами опікуни, називали наших батьків зацофаними стариками, яких ми, повнолітні громадяни, не маємо обов'язку слухати, бо нас виховує більшовицька школа.

Але ці бесіди перелітали попри нас, не даючи позитивних результатів. Молодь стояла твердо при своїх засадах, даючи на це доказ, хоч може не раз на перший погляд наївні, дитинні.

Тоді наші «спасителі» звернулися до насильства. Учням грозили позбавленням батьків праці, учениць замикали у Великий Тиждень посту з червоноармійцями і примушували танцювати. В школах та інститутах впроваджувано такі новості, оперті на більшовицькій моралі, як приміром спільні лекції руханки хлопців і дівчат, спортові змагання і інші.

Щоб позискати собі й зацікавити працюючу молодь, яка, замість обіцяних 7 годин, дусилася по 14 і більше годин в брудних і зимних фабриках, вони уладжували для них спортивні залі, де робітниці й робітники мали зміцнити виснажені довго томлячою працею організми і закладали «червоні кутки», де мали вони знайти «культурний відпочинок». Але наша молодь усувалася від тих «приємностей» оставляючи їх жидам, які загорнули в свої руки провід і чільні місця в усіх установах.

Так було в місті: в інститутах, школах, фабриках, урядах. Але доля ніраз була ласкавіша і для сільської молоді. Селяни, хоч може часом здавалося б не такі свідомі, як міська молодь, живучи в таких самих важких обставинах, твердо стояли при церкві й народі.

Селяни дали найкращий доказ відданости вірі, удержуючи своїх душпастирів і платячи великі суми за податки, які уряд наложив на церкви.

Таке було ставлення молоді до комунізму. Вона устала вірна до кінця Богу та Україні, не страхаючись жертв, які її чекали. І як прийшов той момент, коли треба було молоді показати, що вона готова життя положити за свої святощі, тоді тисячі мучеників, а між ними Марійських дружинників і дружинниць кров'ю своєю неповинною препичатали клятву вірности. ■

(Місіонар, Ч. 1-2, 1942.
Автор: членкиня Марійської дружини
Софія Капустяк)
Підготувала: Олена КОВАЛЬСЬКА

П'ЯТДЕСЯТ ПРИЧИН ЧИТАТИ БІБЛІЮ

Підготував о. Терентій ДОВГАНЮК,ЧСВВ

Продовження, початок в ч. 3-10.2012 р.Б.

У Святому Письмі потрібно шукати істину, а не красиві формулювання. Біблію потрібно читати в тому дусі, в якому її було написано.

Ми маємо шукати у Святому Письмі радше користі, ніж тонкощів стилю. Так само охоче ми повинні читати книжки побожні й прості, як і піднесені й глибокі. Не бери до уваги того, більшу чи меншу славу має той чи інший письменник, або чи він посідає великі знання, чи ні, але нехай тебе до читання притягує радше любов до самої істини. Не питай, хто це сказав, але зважай на те, що було сказане. Бог говорить до нас різними способами, не зважаючи на те, чи нам подобаються люди, через яких Він говорить. У читанні Святого Письма нам часто заважає цікавість, бо ми хочемо розуміти й «розкопувати» те, що варто би прийняти у простоті духа. Якщо хочеш отримати користь – читай смиренно, з простотою і вірою. Також ніколи не прагни добитися наукової слави. Запитуй охоче і слухай мовчки слів святих людей, не відкидай легковажно оповідок старших, бо вони без причини не проголошувані (пор. Сир.6,35; 8,9). Ісус заохочує нас наслідувати Його життя і звичаї (пор. Йо.8,12), якщо ми справді хочемо бути просвітлені та вільні від усілякої сліпоти серця. Найважливішою вправою для нас, отже, мають бути роздуми над життям Ісуса Христа. Його вчення перевищує всі повчання святих; а хто має в собі духа цієї науки – завжди зуміє знайти в ній приховану манну (пор. Одкр.2,17). Щасливий той,

Біблія – Слово Боже

до кого істина потрапляє безпосередньо, самою своєю міццю і хто не змушений видобувати її з-під скороминущих слів або зі знаків. Наше пізнання і почуття часто нас підводять і мало розпізнають. Як же це немудро, що ми занедбуємо справи важливі й корисні, а притягує нас згубне і порожнє! Маючи очі, не бачимо. Той, до кого промовляє предвічне Слово, визволяється від багатьох фальшивих поглядів. Все походить з одного Слова і все говорить про одне: це є сам Початок, що до нас промовляє (пор. Йо.8,25). Без нього ніхто нічого не зрозуміє і правильно не сприйме. Той, для кого все становить одно, хто все зводить до одного і хто помічає, що все міститься в одному, зуміє бути незламним і перебувати спокійно в Бозі. «О Боже-Істино! Вчини, щоб я був з'єднаний з тобою у вічній любові! Часто відчуваю огиду до читання і слухання про різні речі. У Тобі є все, чого я хочу і прагну. Нехай замовкнуть усі вчені, нехай стихнуть усі створіння перед лицем Твоїм: Ти сам говори до мене» (Тома Кемпійський).

Як читати Біблію? Варто мати цілу Біблію, або принаймні Новий Завіт. Хоч де й коли ми мали б трішки часу, можемо його використати для читання (пор. Ді.8,28; Еф.5,16). Дотримуйся таких принципів: постанови, що кожного дня справді проведеш хоча б тільки 15 хвилин у мирі і з Богом (пор. Ді.17,11). Не важливо, яку саме пору дня виберешь, однак уранці буває найбільше тиші й найменше втоми (пор. Мк.1,35). Читай Біблію у спокої, ніколи не в поспіху. Не переходь до подальших слів, не замисливщись над уже прочитаним, але роздумуй над цим у своєму серці (пор. Пс.119,15.27.48.148). Проси Бога, щоб дав зрозуміти Його Слово, бо ж ніхто інший не може тобі краще пояснити, ніж Той, Хто наказав це записати (пор. Мт.11,25). Читаючи, роздумуй, що ці слова можуть означати для тебе особисто? Читай їх так, немовби вони були написані виключно заради тебе. Це – Боже послання, адресоване саме тобі. При застереженнях подумай: «Це стосується мене». При обітницях можеш подумати: «Це може стосуватися мене». В молитві обговори з Богом те, що прочитав. Читай цілу Біблію фрагментами, почергово, і йди щораз далі. Коли закінчиш – починай спочатку. Побачиш, що вона буде для тебе щоразу цінніша і щоразу прекрасніша. Місця, які для тебе особисто дорогі й важливі, навіть вивчи напам'ять; вони будуть для тебе завжди великим благословенням (пор. Пс.119,11).

Не розпочинай читати Біблію так, як читаєш інші книжки – від першої сторінки. Найкраще почати з Діянь Апостолів. Потім – Послання святого Йоана, Євангелія, Павлові листи, Послання Апостолів. Одкровення радше відклади насамкінець, до того часу, коли ближче познайомишся з апокаліптичним жанром у пророків, зокрема у Даниїла та Єзекиїла. Старий Завіт не варто читати, починаючи з книги Буття, оскільки, всупереч переконанням, перші її 11 розділів – це найважчі розділи Біблії. Пропонується черговість від книг, які ближчі нам за часом: Мудрість, Сирах, книги Макавейські, Притчі, Йов, Псалми. З плином часу зрозумієш: обидва Завіти становлять одну нерозривну цілість, що так виразно підкреслено в Катехизмі Католицької Церкви (120-130).

Молитва Біблією. Духовне читання, зване також lectio divina, – це форма молитви словом Божим. Святий Венедикт у своєму Уставі заохочує читати Слово Боже і роздумувати над ним, повертатися до відомих уривків, щоби посмакувати Святе Письмо. Не потрібно до цього читання підходити надто інтелектуально. Його метою бо не є аналіз релігійного змісту. Не потрібно також впадати в крайнощі і сприймати все через почуття. Метою lectio divina не є також розбурхання емоційної сфери. Нею є споглядання (контемпляція).

Спілкування з Біблією через відповідне і регулярно практиковане духовне читання може сильно вплинути на наше внутрішнє життя. Першим, що ми повинні мати на увазі, є те, що Господь Бог запропонував нам своє Слово, і тому його потрібно розглядати як привілейований простір зустрічі з Ним. Жоден християнин не повинен забувати про цей сповнений любові й турботи лист, адресований Богом до кожного з нас. Ми так високо цінуємо звістки від наших друзів і приятелів, так багато маємо різних форм спілкування з ними: електронну пошту, СМС, ММС тощо. Парадоксальним чином люди, які надають стільки значення постійному зв'язку з іншими, забувають про Того, Хто невпинно скеровує до них своє Слово. Оскільки Господь сам хоче, щоб ми Його слухали, щоб ми чули те, що Він нам хоче сказати, – ми, беручись до труду lectio divina, стаємо подібними до Марії, про яку Господь Ісус сказав, що вона «обрала найкращу частку» (с. Бруна від Марії).

БЕЗЦІННИЙ ДАР

Theol.lic. Володимир ТЕРЛЕЦЬКИЙ

В людському житті є вдосталь різних цінностей. Фізичні – здоров'я, кліматичні – сонячна погода, матеріальні, як, наприклад, золото, душевні – спокій, радість і багато інших. Цими вартостями людина дуже дорожить: всіма зусиллями здобуває їх і всіляко оберігає та примножує. І це нормально. Та ці коштовності, які «міль і хробацтво нівечить, і підкопують злодії та викрадають» (Мт.6,19), на жаль, дуже часто затьмарюють, а то й взагалі заміняють зовсім інший, ще один безцінний скарб і Божий дар – людську душу, без якої, власне, не було б і самого життя.

Душа людини є незрівнянно ціннішою від усіх вище перелічених дібр і коштовностей, а навіть усіх разом узятих. Цей безмежно дорогий скарб, дарований нам Богом безкоштовно, є понад усе на землі: душа підтримує життя в людині, керує її діяльністю, всіляко намагається дійти до свого Творця, зрештою, вона є безсмертною, а все, що є вічним, є саме по собі безцінне.

Всі ці судження є людськими. Окрім цього мусимо пам'ятати, що вартість людської душі високо цінить сам її Творець – Господь Бог. Він настільки її цінує, що Сина свого віддав, щоб її відкупити. А що робимо ми для своєї душі? Чи живимо, напуваємо її, як своє тіло? Чи ми лікуємо її, коли вона хвора? Чи прикрашаємо її, як, наприклад, свої домівки? Чи намагаємося вберегти її, як своє здоров'я? Чи ми, врешті, дбаємо про її спасіння?..

Кожного ранку, коли виглянемо з вікна свого помешкання, можемо побачити на вулиці багато заклопотаних людей, які поспішають на роботу. Треба наголосити – поспішають. А все для того, щоб здобути засоби для життя. Коли увімкнемо телевізор, то побачимо, як майже безперервно політичні партії і блоки рекламують свої програми й агітують голосувати саме за них на виборах. А все для того, щоб здобути собі прихильність і перемогти на них. Коли ми спостерігаємо за чемпіонатом Європи по футболу, то бачимо, як кожна команда, навіть найслабша, віддає усі свої фізичні сили, щоби посісти якнайвище місце і здобути нагороду.

А тепер призадумаймося ми, християни, які живемо у цьому вирію дочасного життя, чи ми поспішаємо кожного ранку, щоб здобути засоби до вічного життя? Чи ми, які стоїмо перед часом вічного вибору, що-небудь робимо для того, щоб здобути прихильність Бога і перемогти у боротьбі з дияволом? А чи може ми, що змагаємося у власному життєвому чемпіонаті, щоб потрапити до неба, докладаємо всіх зусиль, щоб пройти його гідно і на фініші отримати в нагороду від Бога вічне життя?..

Зараз ми маємо час для відкинення каменя від свого серця і духовного воскресіння, час, щоби вознести своє життя від матеріального до духовного, а також ревізії свого минулого і призадуми над майбутнім, щоби благодать Духа Святого зійшла на нас. Маємо нагоду проаналізувати свої вчинки, слова і навіть думки. Кожен з нас, напевно, знайде там якийсь недолік, похибку, недосконалість, непорядок. А, може, в когось там суцільний безлад?.. Отож, оновімо свої помисли, очистьмо слова і поправмо власні вчинки, щоб наш безцінний скарб, тобто душа, могла чистою потрапити у блаженну і щасливу вічність.

Пам'ятаймо завжди слова Святого Євангелія: «Яка користь людині, як цілий світ здобуде, а занапастить власну душу?» (Мт.16,26).

«КАЛИНОВА ПІСНЯ» – 200 НАЙПОПУЛЯРНІШИХ УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ З НОТАМИ

Любов до Бога й Батьківщини – два крила нашого українського народу. Якщо любов до Бога виявляється в молитві, то любов до неньки України – у пісні.

Як бачимо з історії, наш народ завжди рвав кайдани неволі, мужньо відстоював свої права єдиної нації й держави, злітав до небес свободи та благополуччя саме на оцих двох крилах молитви та рідної української пісні, які линули з глибин людського серця. Молитва і пісня, як два крила, одне без одного не можуть, вони завжди в парі. Вони настільки поєднані між собою, що інколи стають одним. Молитва, яка поєднується з піснею, стає вдвічі сильнішою. Пісня, яка переростає у молитву – це глибоке людське переживання, що народжується в серці з палкої любові до рідного краю.

У Василіянському видавництві «Місіонер» вийшла збірка «Калинова пісня» – 200 найпопулярніших українських пісень з нотами (420 с.), які добре відомі й любі кожному небайдужому українцеві, ревному патріотові своєї Батьківщини, її віковічної історії та культури. Співаник як своєрідний молитовник, де зібрана у пісні молитва «за Україну, за її долю, за честь і славу за народ». Метою видання цього співаника є не дати згаснути українській пісні, яка поволі, на жаль, відходить в забуття, а разом з нею дух, любов і патріотизм. Пам'ятаймо свою історію, не губімо своєї традиції, національної свідомості й культури. Будьмо правдивими християнами і справжніми українцями! ■

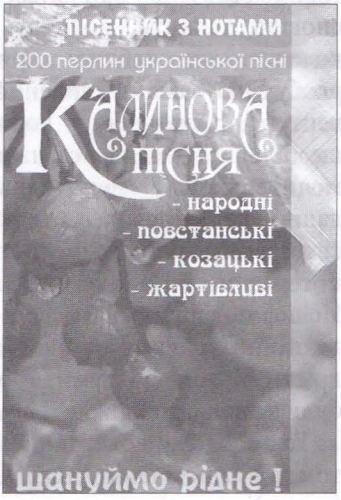

Упорядник
о. Віталій Попадюк, ЧСВВ

ВИЙШОВ СІЯЧ СІЯТИ

Відбулися реколекції для катехитів Донецько-Харківського Екзархату

Людмила ФЕДОРЯЧЕНКО
м. Донецьк

Кінця вересня катехити Донецько-Харківського екзархату завжди чекають з нетерпінням, бо саме напередодні Дня катехита вони щорічно збираються на реколекції, які цього року проходили з 28 по 30 вересня у Донецьку.

На реколекції приїхали 30 осіб з Донецька, Дніпродзержинська, Харкова, Покотилівки, с. Вільче, Люботина, Красноармійська, Енергодару. Здавалося, реколекції проходять завжди за одним чітким графіком, проте кожного разу реколектант силою Святого Духа вносить у спільноту катехитів якусь особливу атмосферу. Так було і цього разу. З першого ж заняття о.

Йосиф Будай, ЧСВВ, захопив своєю відвертістю, лагідністю, добрим, відкритим поглядом. Катехити почули чимало життєвих свідчень про любов, прощення, сповідь, таланти, молитву, про «життєві колодязі» як особливі дарунки Божі. Це розбудило бажання ділення, такої ж відвертості. Одкровення кожного катехита ще більше зблизило спільноту. А Ісусова молитва і нічна «молитовна сторожа» додали нам душевного спокою, християнської твердості, впевненості, що Господь посеред нас! На останній зустрічі отець Йосиф подарував нам свою книжку реколекційних наук «І вийшов сіяч», щоб мудрість Божа і роздуми про Любов Божу були з нами завжди.

Тож, додому повертались друзі з Христом й у Христі, щоб нести Христову науку у світ. Хочеться подякувати за ці прекрасні реколекції організаторам: о. Михайлу Гарвату, с. Людмилі Панасюк, о. Йосифу Будаю. Нехай Господь благословляє Вас у Вашому служінні.

ДАР БОЖОГО МИЛОСЕРДЯ

Марія ГОРОДЕЧНА

«Слуги Божі... зазнали різних випробувань з боку послідовників згубних ідеологій нацизму і комунізму. Підтримані Божою благодаттю, вони до кінця пройшли непереможним шляхом. ...Нехай же їхня жертва стане конкретною життєвою наукою. Нехай же святість буде прагненням усіх вас!»
Блаженний Іван Павло II

Мене не полишає думка, що перебуваю на святі Божого милосердя, яке вийшло за межі відведеного часу і простору. Переді мною різноманіття релігійних видань для потреб української читацької еліти, які сягнули нового рівня. Вони не дозволяють нудьгувати. Адже серед авторів видавництва «Місіонер» – науковці, психоаналітики, богослови, найвідоміші письменники. А я, немов маленьке дівча з далекого дитинства, заховане у золоте колосся і польові квіти, що шукає свою музику серця, пісню прослави Бога, – підбираю слова, виспівую мелодію любові. І дякую, дякую, безмежно дякую...

Багато з авторів, кого мені вдалося пізнати за короткий період, є правдивими визнаними авторитетами для нашого суспільства. Серед них Йосиф Рацінгер – Ве-

недикт XVI, Софрон Мудрий, Карло Марія Мартіні, Батіста Мондін, Маркіян Когут, Ансельм Грюн, Святослав Кияк, Томаш Галік, Василь Мендрунь, Дмитро Степовик, Едит Штайн, Мелетій Батіг, Серафима Сало. До цієї когорти належать сестри служебниці. Вони сьогодні, як і 120 років тому, з часу заснування їхнього Згромадження, допомагають спраглим відкривати двері у досконалий Божий світ.

Свято Божого милосердя прийшло до мене не лише під впливом перевиданого втретє у видавництві «Місіонер» ексклюзивного, добре відомого у світі, улюбленого особливо серед молоді «Щоденника блаженної сестри М. Фаустини Ковальської». Радше зі світлом, яке дарували сестри служебниці Непорочної Діви Марії, презентуючи книгу О. Кіс «Слугині Світла». Книга на прикладі скарбів життя десяти сестер служебниць відтворює шлях духовного росту служебницької родини у Вірі, Надії і Любові. «Слугині Світла» допомагають також відкрити святість життя на землі тих, яких вже немає з нами; окремі із сестер постають переді мною в уяві у ніжному сяйві на небесно-мобілях, які прикрашені квітами з великими пелюстками, вони продовжують свою місію, перебуваючи у Божій Славі. Як зазначає у «Вступному слові» провінційна настоятелька с. Надія Котур, СНДМ, «...цим виданням вдалося здійснити наш задум, який мав не один вимір».

Послідовниці блаженної Йосафати. Минуло 120 років з часу заснування першого жіночого апостольського Згромадження Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії Української Греко-Католицької Церкви, співзасновником якого були перша сестра служебниця Йосафата Гордашевська, о. Єремія Ломницький, ЧСВВ, о. Кирило Селецький.

Із «Вступного слова» дізнаємося, що старше покоління сестер служебниць, яким довелося оплакувати насильницьку смерть нині блаженної с. Тарсикії Мацьків та попелище любого свого Кристинополя, стало «ходячою формацією» для сучасників.

Скільки скарбів містить наша духовна спадщина! Мене зацікавила інформація про історичні передумови створення Згромадження та його колиску – Кристинопільський новіціят в тодішній Австро-Угорській імперії, мала змогу почути свідчення сестер під час презентації книги О. Кіс «Слугині Світла» у містах Червонограді, Белзі, Тернополі, Львові, у тому числі під час Форуму видавців у вересні 2012 р. Сестра служебниця Тереза Безпалько, презентуючи книгу про велику віру, про відданість і вірність слугинь Світла, нагадала слова із Євангелія, як сотник просить про свого вірного слугу, і сам Бог дивується вірі.

Ще й досі зворушена теплом сучасної служебницької родини сестер, прославою Бога, яка звучала у слові, молитві, музиці, пісні. Водночас, на різних рівнях – подячними словами від батьків, які поєднують сучасне навчання дітей із вищими можливостями їх розвитку у гуртках, які проводять богопосвячені особи. «Ми живемо з Богом під одним дахом» – настоятель кристинопільського монастиря отців Василіян та церкви святого Юра отець Ігнатій Москалюк скеровує своє слово у глибинну таїну покликання. Де б не працювали сестри, чи в каплиці, чи з дітьми, чи при гаптуванні обрусів та вишиванні риз, на їхньому обличчі завжди щаслива посмішка. Сестри відіграють чималу роль у вихованні дітей у любові до Бога, до України. Отець Ігнатій згадує про церковний дитячий хор, хор молодіжний та розповідає, як сестри служебниці провадять музичне виховання, піклуються про розвиток духовного

життя молоді у гуртках, ревно доглядають у лічницях хворих та плекають Боже Слово. У цьому служінні проявляється харизма сестер.

З подяки Богу за життя, за батьків, які виховали в християнському дусі, за любов з малих літ до сестер служебниць, за найкращі дні життя у монастирі розпочинає свою розмову с. Дарія Градюк, СНДМ – уродженка Кристинополя. Вона у 16 років пішла до монастиря. Сестра Дарія розповідає: «Нас було до 40 сестер. Працювали на городі, носили воду з криниці, не було так легко, як тепер. Хоча були змучені, любили нічні чування, пізнавали Христа. Я була свідком, коли у 1944 році спалили монастир, забили нашу сестру, ми всі її на руках тримали. Вона всіх нас витягнула на подвір'я. Бог дав, що ми залишилися живі. Трохи бідували на згарищах. Жили, як могли. Нас почали переслідувати, щоб підписалися на православіє. Сестри не підписали і нас розігнали. Пішли працювати. Я переїхала до родини у Львів, працювала медсестрою в лікарні. У 1964 році почали повертатися із заслання наші єпископи, священики. Повернувся мій стрийко, який мав 75 років, коли його арештували. Жив з нами ще сім років, відправляв Службу Божу. У Львові було понад 40 сестер, ми зустрічалися. Божа Любов проявлялася на кожному кроці. Наші зусилля про повернення дому, який подарував нам митрополит Андрей Шептицький, не були марними. Спочатку там зробили музей «Холм Слави», потім повернули половину будинку, а потім – цілий дім. Тепер це наш Провінційний Дім. Господь поблагословив, щоб ми були разом. Дякую Богу за милосердя». Із привітною усмішкою сестра Дарія завше звертається до батьків, щоб не відмовляли дитині, коли вона хоче іти в монастир, бо це велике щастя для всієї родини.

Старших мешканців села Жужеляни запитували сестри: «Чи це є ця підлога, де ходили ноги нашої настоятельки Йосафати?» «Хоча село було виселене, але залишилася церква», – ділиться споминами отець із Жужелян. Сестри жили дуже сутужно, а навіть бідно. Отець пригадує розповідь, коли о. Кирило заніс розсіл до сестер, щоб вони не були голодні. Як говорив митрополит Андрей Шептицький, «Найбільша благодать набуває часом вигляду терпіння і хреста. І не тільки часом, але таки завжди терпіння є знаком Божої благодаті».

«Ця книга писалася дуже просто. Бо я тільки людина, яка трішки вміє писати. Десь почула, підгледіла, зрозуміла, відчула десять прекрасних авторок свого життя», – зізнається Ольга Кіс і продовжує, що кожна із сестер є автором свого життя, яке промовляє до світу. Вони вибудували своє життя дуже достойно. І додає, що кожна зустріч із сестрами була надзвичайна, як любов з першого погляду. Автор книги розповідає про свої переживання, коли вперше зустрічалась із с. Мироною Шкляною, – вона при зустрічі була весела, радісна і відразу зняла комплекси, страхи щодо проекту сестер: «Світові дуже потрібні такі книги. Часи тепер не простіші. Трохи є більше що їсти, трохи більше волі… Вони добре замасковані під «добрі часи».

Переглядаю виткане полотно подій, милуючись сестрами служебницями. Давно вже не нарікаю, чого мене школяркою перевезли з рідної хати у дім, де немає любові… Не схиляю зажурено низько голову, повертаючись з дороги до родинного столу, щоб не видно було – ковтаю сирітську сльозу із різдвяною стравою. Не нарікаю. Бо люблю. І Любов з нами. Та защеміло серце: «Чому мене не відвезли у монастир?» – посміхаюсь подумки, добре знаючи відповідь про покликання. Які ж вони, служебниці, щасливі! Їх вибрав Господь. ■

ЛЬВІВ З «НОВОЮ ІКОНОЮ» ДМИТРА СТЕПОВИКА

Занепад чи відродження української ікони?

Марія ГОРОДЕЧНА

На це запитання дає відповідь монографія історика, відомого у світі дослідника сакрального мистецтва професора Дмитра Степовика «Нова українська ікона XX – початку XXI століть. Традиційна іконографія та нова стилістика.» Презентація книги, що вийшла друком у видавництві «МІСІОНЕР», відбулася 8 жовтня 2012 року у Національному музеї ім. Андрея Шептицького у Львові.

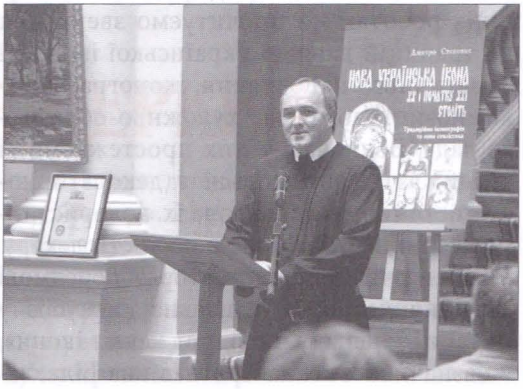

Ніжні звучання мелодій квартету Львівського молодіжного камерного ансамблю, світлі поетичні слова виступаючих підкреслювали небуденність події, яку влучно назвав храмовим святом ведучий презентації Заслужений артист України Григорій Шумейко. Ікона приходить у наше життя як дар Світла. Тему глибинної суті ікони та її значення у нашому житті висвітлив Протоігумен о. Пантелеймон Саламаха, ЧСВВ. В екскурсі про ікону він зокрема зазначив: «У ній ми можемо побачити і зрозуміти суть свого життя. Ікона говорить до нас, про нас і для нас… Нові ікони – це нова епоха, але яка несе і хоче передати, що було в історії».

Книга покликана розвивати Божі дари. Як зазначає автор видання Дмитро Степовик «…ікона потребує глибоких богословських знань, твердих навичок праці і відповідного покликання та натхнення від Святого Духа». Аналізуючи творчість Святослава Гординського – ключову постать XX ст. у відродженні й оновленні українського церковного мистецтва, автор пише: «Я зрозумів, що Святослав Гординський – це Мікеланджело українського мистецтва XX ст., що Промислом Божим йому, колись повністю світському мистцеві, дано стати на чолі нового українського священного мистецтва. Богословію, стилістику, іконографію він опанував самотужки, будучи вже в еміграції – спочатку в Європі, потім в Америці».

Про значимість виданої праці авторитетно говорили знані науковці та керівники вищих навчальних закладів. «Проблематика монографії, що вийшла друком у видавництві «Місіонер» цього року, є надзвичайно актуальною. Питання, до яких звертається автор у своїй книзі, фокусують увагу на основних рисах новітньої ікони українських художників-емігрантів XX ст., а також створеної сучасними іконописцями. Ця тема потребує особливого вивчення та дискусій, адже в останні десятиліття помітна тенденція у розписі храмів, у оздобленні їх інтер'єрів іконами,

виконаними молодим поколінням художників. Для прикладу, ми можемо простежити це у середовищі Львова. Помітна прогресія також і у виставкових проектах, які представляють творчий доробок молодих іконописців, випускників Львівської національної академії мистецтв. У їхніх роботах ми прочитуємо звернення до традицій давньої української ікони, її тематичного наповнення, іконографічно-композиційного та художньо-образного ладу. Водночас, у них простежуємо ті зміни, які відбуваються у декоративно-стилістичному ладі ікон, їх колористичному вирішенні, оригінальності декору. Розв'язуючи цю тему, автор у передмові видання налаштовує нас на дискусію у питанні занепаду чи відродження ікони», – зазначила Оксана Ярославівна Біла, заступник директора Національного музею імені Андрея Шептицького. Науковий директор музею підсумувала, що монографія професора Д. Степовика стане теоретичною базою сучасним іконописцям, викладачам та студентам вищих навчальних закладів, а також слугуватиме інтелектуальною поживою шанувальникам мистецтва.

Не обійшлося без несподіванок. У день презентації книги виповнилось 65 років відомому художнику, керівнику кафедри сакрального мистецтва Львівської національної академії мистецтв професору Роману Василику, який після теплих привітань з нагоди ювілейних уродин зізнався: «Готувався до виступу та вирішив його змінити під впливом почутого поетичного слова Тараса Шевченка, що прозвучало з уст Протоігумена отця Пантелеймона Саламахи». Свій виступ професор Роман Василик побудував на основі яскравих спогадів і свідчень у концептуальній площині. Він також привів цікаві приклади та подав стратегічну основу діяльності харизматичного пастиря Й. Сліпого, поєднав розповідь про відомі у світі українські храми, серед яких – святих Володимира і Ольги, храм святого Климентія (Рим), підсумовуючи словами: «Важливо у цей день це відмітити». Схвальні відгуки стосувалися також і автора монографії: «І те, що Дмитро Степовик знайшов кожного художника і показав нашу культуру – це дуже важливо. Хочу нас усіх привітати із прекрасним виданням».

Наче Боже осяяння прийшло до отця Дмитра Блажейовського рішення зайнятися вишиванням ікон. «Вивчаючи ватиканські архіви, священик збагнув, що Україна має одну з найкращих у світі національних шкіл сакрального мистецтва, однак зовнішній світ про неї майже нічого не знає» – пише Д. Степовик, досліджуючи творчість отця Дмитра Блажейовського, яку отець розпочав з потреби вишиваних речей для Церков, коли йому було 63 роки, і трактував цей дар як один із видів священичого служіння: «Якщо витримав суховії Колорадо й спеку Техасу, витримаю і служіння голкою». Дмитро Степовик у книзі зазначає: «...вишивання ікон потребує більше майстерності, терпіння й часу, аніж малювання фарбами». Ґрунтовний аналіз монографії підготував кандидат наук Олег Сидор. Він також зазначив, що Дмитро Степовик добре знає історію релігії, основи християнства. Своїми спогадами про співпрацю із Дмитром Степовиком поділився проректор Львівського національного університету ім. Івана Франка Мар'ян Лозинський.

Від нової української ікони – до нової української культури. Ця теза актуальна для сучасної України. Величавим завершальним акордом прозвучав виступ генерального директора ВВП «Місіонер» отця Климентія-Василя Стасіва, ЧСВВ. Розповідаючи про важливість культури у житті

людини, «Життя без культури безбарвне, це життя без таїни… воно пов'язане із приватними, споживацькими інтересами», він проаналізував значення української ікони, зазначивши: «Україна може пишатися, що вона стала колискою християнської культури серед багатьох інших християнських народів. Українська ікона – це наше велике національне багатство. Веде нас у світ Бога». У його словах чувся тріумф. Тріумф нашої Церкви.

Організатор презентації подякував владиці Софрону Мудрому за благословення і фінансову підтримку видання.

РОЗПОВІДЬ БІЛЯ ЦЕРКВИ

о. Мелетій БАТІГ ЧСВВ

Кожний місяць листопад дає мені наснагу, щоб описати щось із подій Визвольних змагань українського народу 18-20 років минулого століття. Це були драматичні події, коли невелика горстка відважних молодих борців за свободу, не жаліючи свого життя, стала на боротьбу за незалежність і державність своєї Батьківщини України.

Як малий хлопчик, я з батьком ходив до церкви на друге село, коли у нашому селі не відправлялась Служба Божа. Священик часто запізнювався, бо обслуговував ще інші села. Особливо в літню пору біля церкви окремо збиралися мужчини, а жінки молились у церкві, очікуючи пароха. Мені було цікаво почути, про що розмовляють старші люди, і тому я завжди стояв біля батька й уважно слухав, хто що говорить. В основному вони вели розмови про те, як проходила Перша чи Друга світова війна, яку вони пережили особисто.

Одного разу, коли всі чоловіки сиділи на колодах зрізаних лип, на церковне подвір'я увійшов високий на зріст чоловік з вусами, якого звали всі капралом Йосифом. Він зняв свою стареньку шапку мазепинку, поважно перехрестився, підійшовши до гурту мужчин, низенько вклонився і на весь голос, немов дзвін, привітався : «Слава Ісусу Христу!». І всі в один голос відповіли, встаючи: «Слава навіки!». Всі його поважали за доброту і щире серце. Тоді він всім подав руку, і навіть мені, погладивши своєю мужньою рукою мою голову. Мені було дуже приємно і це запам'яталось на ціле життя, а його поведінка і повага до інших, навіть до мене, ще малого хлопчика, залишилася надовго у моїй пам'яті.

– Йосифе, що нового нам розкажете? – тут же запитували його.

– Я нічого не знаю нового, газет не читаю, радіо не слухаю, тільки те, що почую від інших людей, – відповідав Йосиф спокійним голосом.

– А може розкажете нам щось з пережитого під час війни, як ви Україну здобували? – запитували молодики.

Слово по слові, і Йосиф почав розказувати пережиті події з визвольних змагань, коли він перебував на Східному Поділлі. Всі його уважно слухали, і мені також було цікаво, хоча багато дечого не розумів.

Будучи вояком австрійського війська, він був добре обізнаний з усіма воєнними подіями. З італійського фронту Йосиф повернувся у свій рідний край, ставши вояком УГА. Сьогоднішню розповідь він почав, як завжди, піднесеним голосом:

– Нелегко нам було залишати свій рідний край і переходити за річку Збруч. Що

нас чекає там, ми не знали. Добре розуміючи, що йдемо на територію Московії визволяти своїх братів і разом з народною армією будемо творити Україну, ми не знали всього того, що нас жде в майбутньому. Та коли перейшли за Збруч й увійшли в перше село Східного Поділля, то відразу відчули, що ми на своїй землі, що тут ці ж самі подоляни, і вимова також, як і в нас, і звичаї ці ж самі.

Галичину ми залишили, багато понісши втрат у боях, та ми горіли ідеєю, думками, що піднімемо народ за своє визволення і переможно знову повернемось у свій край. Та з часом ми розчарувалися. Про Україну ніхто тут нічого не говорив. Газети і вся преса тут була російська, де писалось про доброго царя-батюшку, якого знову комуністи у своїх газетах лаяли, зате хвалили «більшовицький рай». Як не дивно, ні в кого не було Шевченківського Кобзаря, чи якоїсь іншої української книжки. Молитовники і вся духовна література видавались російською мовою. Майже всі називали себе «рускими», а про Україну майже нічого не знали.

Коли ми входили у якесь село, то нас зустрічали якось тривожно, кажучи «австріяки знову прийшли», бо ми мали австрійські мундири. Але наші жовніри давали собі раду. Найперше щирою розмовою, жартами і співами. А жінки тут же говорили: «Боже, та це наші хлопці галичани воюють за нашу Україну».

Одного разу ми були дуже втомлені і замучені походом, і як увійшли в одне село, то наш сотник Сильвестр Корончевський тут же подав команду:

– Оркестра і музиканти, до роботи!

Це було під вечір. Тільки-но почалась осінь. Наші музиканти як заграли, а ще як всі разом заспівали, то було чути ген-ген, аж на друге село. Лунала далеко наша стрілецька пісня. Дивимось, все село сходиться до нас: старі, малі і вся сільська молодь. То така була для всіх несподіванка, що вся втома десь відійшла, а настрій такий, що не кажіть…

Тоді наш сотник звернувся до людей:

– Дорогі наші побратими. Не думайте, що ми чужинці. Ми з вами один народ і хочемо з вами бути однією сім'єю, як і всі народи, і разом жити в одній державі, яка буде називатися Україна.

І тут підійшов до нього один з жителів села, кажучи:

– Поясніть їм добре, що таке Україна і скажіть, що ми нащадки козацького роду, які постійно боролися за цю ж саме Україну, яку ви виборюєте.

Сотник продовжував говорити:

– У кожної людини є щось найдорожче: це мати, батько та й вся родина. Цією родиною є ми з вами. Нас Господь обдарував доброю родючою землею, ми маємо свої звичаї, які увійшли в нашу традицію. Та найбільшим даром для нас є наша віра Христова і мова рідна, яку ми повинні шанувати і берегти. Оце і є наша дорога Батьківщина Україна. Ми її обстоюємо і боремось, щоб наш народ був вільним і багатим на своїй землі і займав гідне місце між іншими народами держав світу, втішаючись своїм добробутом і свободою.

Після такої промови пролунали оплески, овації з вигуком «Слава!» Вояки розмовляли з присутніми, розказуючи їм про свої будні. Співи і жарти, на що були спосібні наші хлопці, ще довго не втихали.

На другий день ми навіть не сподівались, мали вже хліб і все до хліба. Хто що міг, несли до нашої кухні. А наш пан сотник всім лиш дякує, обнімає і цілує, коли хтось щось приносить. Ми на Поділлі почувались, як вдома. Через два дні приїхав наш капелан, о. Яким, щоб у неділю відправити Службу Божу, бо священики нас завжди піднімали на дусі.

Під час походів були зупинки і кожний бажав хоч трохи відпочити, щоб скріпити свої сили до нових походів, а навіть боїв. Лиш священик не відпочивав. Він підходив до гурту вояків, підбадьорював їх на дусі і по-батьківськи всіх розраджував, а навіть веселив, жартуючи з нами. Священики були великою потіхою для нас. Коли ми опинились за Збручем, вони віддавались своїм служінням повністю воякам і місцевим жителям, які також часто зверталися до них.

В неділю всі вояки готувались до Служби Божої. Вже традиційно милилися, голилися, чистили свою одежу і взуття, щоб по-святковому приймати участь у святій Літургії. І коли стали на Службу Божу, то це був справжній цвіт нашого народу. Та не тільки зовнішністю ми добре трималися, але й дух наших хлопців був на висоті, бо ми йдемо за святу справу, якої не може перемогти ніяка сила. І це бачили місцеві жителі, тому нас поважали, що ми не на словах, а на ділі обстоюємо правду, свободу і визволення свого народу від чужого ярма.

Перед Службою Божою з самого ранку о. Яким сповідав бажаючих, тому трохи запізнювався на Богослужіння.

На відправу прийшло багато жителів села. Співав наш хор, а за ним підспівували всі, хто мав кращий голос з наших жовнірів. Місцеві жителі дуже були захоплені нашою, як вони говорили, уніятською Службою Божою. Адже ж їхні прабатьки теж були уніятами. Та найбільше було дивним для них, коли в два ряди наші жовніри стали на коліна і приймали Святе Причастя, а всі співали «Витай між нами, Христе, витай!» Спів лунав так, що було чути далеко, і розносився на все село. А коли наш отець проповідував, то настала тиша, бо кожний хотів почути Слово Боже, яке виходило з його уст. Отець говорив про віру Христову і про єдність християн, що християни не можуть бути поділені, бо Христос створив одну Церкву, а за єдність християн Він молився перед своїми страстями: «Щоб усі були одно!».

Після Служби Божої люди з натхненням і радістю у своїх думках розходились по своїх домівках.

Людям дуже подобалось наше богослужіння. Поки ми були в цьому селі, вони завжди приходили до нас. Після обіду до самого вечора вся молодь села була з нами. Грали музиканти. А біля ставу на долині співали, танцювали і здавалося, що ми знаходилися в рідній оселі. У нас були сопілкарі, скрипалі, навіть один грав на старих цимбалах. Тут не тільки було весело молодим, а навіть старші бабусі слухали наших музик і пісні, навіть сльози обтирали, коли пісня була жалібною.

Та так було недовго. Весь час ми були в поході. Ми знову йшли в похід, прощаючись з жителями села. Пам'ятаю, як в центрі біля бідної хати стояв старенький дідусь з бабусею, похиливши свою сиву голову, глянувши на нас, нужденних, крізь сльози промовив:

– Куди ви це, хлопці, йдете, і на кого нас покидаєте?

Лише наш отець підійшов до них, потішив їх, обняв і поцілував, кажучи:

– Прощавайте, і не забувайте за нас. Моліться Богові, щоб наші мрії збулися.

Дівчата і вся молодь сільська проводжала аж за село з піснями. Прощання, обійми, сльози, а найбільше відчувалася щедрість людей, яких ми залишали. Все, що можливо з харчів і одежі, вони виносили і дарували нам на дорогу. Був смуток, але заодно було велике відчуття і піднесення національної гідності людей навіть навколишніх сіл. Ми залишали своїх знайомих сільських друзів, а вони довго ще махали нам руками і хустинами на прощання.

***

Нас затиснули з усіх сторін вороги, а всередині пошесть тифу. Всі ці події в історію увійшли під назвою чотирикутник смерті. Осінь дев'ятнадцятого року була для нас дуже несприятливою. Постійні дощі, в'язке болото, чорнозем і глейка, крім цього нас тиснуть звідусіль. Постійні походи з боями: Вінниця, Ладижин, Браїлів, Жмеринка, Бар, де був великий лазарет для хворих тифом. До двох тисяч вояків знаходилось там на лікуванні, і багато помирало. Помирали вояки кожен день, а їхні тіла вивозили на цвинтар, де вони лежали на землі по декілька днів, бо хоронили їх потім разом, у братській могилі.

Нас дуже підтримували, дякувати Богові, місцеві жителі. А наші старшини все робили, щоб зберегти нашу армію. Ми були дуже ослаблені: ні відповідної зброї, одягу, взуття, ні провіанту і фуражу, а тут ще лазарети. Бувало, що одного дня наші вояки веселі, жартують, співають, а вже другого дня гарячка, слабість, судороги і звичайна сільська постіль. Добре, що хоч люди від нас не відмовлялись і приймали деколи навіть до своїх домівок. Наше військо виглядало дуже нужденне і знаходилося в жахливому стані.

Скоро почалася дощова зима. Скрізь болото, одежа мокра, взуття в болоті, коні ледве тягнуть за собою вози, на яких хворі поранені і все, що необхідне було для нас. Деколи увійдемо в якесь село, люди на нас дивляться, як на якихось диваків, і жаліють нас, дивуючись, що ми вибрали собі таку долю. Одна надія була на Бога. І коли ми входили у якесь село, нам важко було пояснити людям ціль наших змагань. Чомусь вся ця ситуація їм видавалась дивною. Наша боротьба була подібна до пісні, яку часто співали наші вояки.

Цю пісню, яку вони співали, коли я лежав на возі, будучи також хворим на тиф, пам'ятаю до сьогодні:

...Впав хорунжий на вижате поле,
Хтось обтер йому з уст чорну кров.
І скричав: гей, хорунжого вбито!
Не лишіть, не лишіть хоругов!

І забрали прапор по дорозі,
Та й пішли без хорунжого вдаль...
Йшли голодні без сил, лиш о Бозі,
Йшли на довгу далеку скиталь.

А за нами лишилося жито
Й безраменні хрести серед піль...
В цьому житі хорунжого вбито,
Там остав наш спасаючий біль.

(В. Лімниченко).

Це було тоді, коли наше військо йшло походом на південь до Бершаді. Мене, вже тяжко хворого, залишили в селі Баланівка. Я знаходився в критичному стані. В одній хаті нас, вісьмох осіб, розмістили разом з сільськими хворими на тиф. Лікував усіх хворих полковий фельдшер російської армії, що повернувся з австрійського полону. Тому він добре знав галичан і добре до нас відносився. Ліків майже не було, щось з ліків отримували через Червоний хрест, але це було недостатньо. Фельдшер Олександр мав багатий досвід і лікував нас народним способом: мед, липовий цвіт, чебрець, полин, м'ята, звіробій і інші трави, що давало можливість в деякій мірі виживати хворим.

Я відчував велику слабість. Хоч температура спала, мені здавалось, що помру, тому дуже бажав одного – сповіді. Наш священик був у Бершаді. І я просив, навіть благав Олександра, щоб завіз нас до Бершаді, до нашого священика. Трьома возами ми їхали до нашої бригади. Наш о. Яким на цей час на цвинтарі відправляв Службу

Божу, а після відправи всіх нас висповідав, запричастив і вділив Оливопомазання. Крім нас, вояків, були з нами сільські жителі, які також хотіли сповідатися, будучи також хворими на тиф. Біля могил ми, хворі, лежали на возах тепер спокійні, як ангели, вкриті старими коцами, і пошепки молилися до Бога за своє оздоровлення.

Мені стало так легко на душі, що навіть бажав я залишитися між своїми вояками, але наша команда вирішила, щоб ми знову повернулись у село для подальшого лікування. Отець Яким тут же почав похорон. Хоронили відразу трьох наших вояків. Вони лежали на лавах в старих подертих мундирах, в дірявих черевиках, сорочках давно праних, зарослі, почорнілі, хоч були ще молодими хлопцями. В головах стояв хрест, свічка. Ось і все, що заслужили наші герої. Така правда.

Ми не чули проповіді о. Якима, та хотілося піднести голову і все бачити. Наші вояки вже збиралися в похід на південь, а ми поверталися до свого села на лікування, очікуючи, що Господь Бог нас оздоровить і ми повернемось до своїх домівок. Отець Яким, хоч був дуже втомлений, ще нас поблагословив на оздоровлення, і ми з ним назавжди розстались.

Тільки пізніше мені стало відомо, що він помер у Чечельнику, де його похоронив о. Теодор Чайківський, який пізніше загинув від більшовицької кінноти у Жмеринці. Захворівши також на тиф, о. Яким до кінця свого життя служив іншим. Мені запам'яталися його слова:

– Всі ми діти Божі, а від святої Тайни Хрещення ми є учнями Христовими. Згідно із словами Христовими «візьми свій хрест і йди за Мною!» ми також взяли свої хрести, тож просімо сили і витривалості, щоб гідно виконати свої обов'язки перед Богом, людьми і Україною, наскільки Господь нам це дозволить.

Завдяки доброму лікуванню фельдшера Олександра ми почали приходи до здоров'я. Мій організм був дуже ослаблений. Тиф найбільше розносили воші, тому наш лікар вимагав часто міняти білизну. Коли я став на ноги, то мене прийняла одна родина, де я продовжував лікування. Настала весна і почалися весняні польові роботи. Незважаючи на те, що проявлялися всюди повстанські рухи, люди не опускали рук і почали засівати поля. Наша Галицька армія припинила своє існування, була розформована. Одні пішли на Одесу, а звідси переправлялись на Захід, інші з більшовиками стали ділити свою долю, а потім їх майже всіх розстріляли, а третя частина нашого війська опинилася в польських концтаборах. Мені, як багатьом іншим, стало можливим залишитися тут, на Поділлі. На цей час тут були добрі господарі і наші хлопці одружувались на місцевих дівчатах і створювали свої сім'ї. Таких потім розшукувала влада, арештувала і репресувала, це було особливо в тридцятих роках.

Я також мав всі можливості залишитися там. Але я дуже заскучав за домом і за церквою. Хоч там церква була, але батюшка провадив незвичне життя, пиячив, говорив по-російськи і тому ніхто майже не ходив до нього. Мені це було важко зрозуміти, але там ніхто не дивувався цьому.

Одного разу я віднайшов лист від мами, який вона мені писала ще рік назад, і образочок: «Сину мій дорогий, де б ти не був, не забувай за мене і обов'язково повертайся додому. Нехай ця Пречиста Діва Неустанної Помочі ніколи тебе не опускає».

З цього часу мене ніколи не покидала думка про повернення додому. Та про це я нікому нічого не говорив. Більшовицька влада також не давала спокою, бо з самого початку почався пошук за «ворогами народу».

Це було вже літом. Я і мій приятель з Підкарпаття вирушили пішки додому. Про це ми повідомили своїх господарів. Вони дуже засумували, що ми їх покидаємо, розуміючи, що таким способом рятуємо своє життя, яке кожного дня було під загрозою. Влада з людьми у ті часи поводилась там дуже жорстоко.

Подорож була для нас нелегкою. В дорозі завжди у людей просили харчі. Мандрували тільки ночами, а вдень спали, так було більш безпечно. Тоді якраз були жнива, то ми в більшості спали на полях в соломі. Людям не говорили правди, бо це могло нам тільки нашкодити. Майже через два тижні ми перейшли Збруч. Були всякі пригоди, але Бог рятував завжди від усякого лиха. Наприклад, одного разу ми увійшли в одне село, а там шукають якихось злодіїв, які обікрали декількох господарів. Нас навіть затримали, але ми почали їм пояснювати, що добираємось до своїх родичів на похорон. У нас навіть був такий лист. З великим трудом нас відпустили і ми вже були більш обережними. Крім цього ми постійно молилися, як вдень так і вночі. Тому нам завжди щастило. У Галичині ми також мандрувати тільки почали, але нам тут легше було порозумітись з людьми, бо вже могли їм розказати правду. Нас тут добре розуміли. Майже місяць тривала вся наша подорож. Молитва має велику силу і Господь Бог нам допомагав.

Коли я прийшов додому, то найперше, як не дивно, зустріла мене мати. Не впізнала вона мене спочатку, а потім як кинеться на мене, замість радості плаче:

– Боже, а я думала що ти ніколи не повернешся. Скільки Служб Божих у нашій церкві за тебе відправилось, вже не пам'ятаю, і за живого, і за померлого, бо думала всяке.

Я заспокоюю її, а вона не може втихомиритись. Прийшли сестри і брати, а батько каже:

– Знімай свою одежу і помийся добре.

Надворі скинув свою верхню одежу, сорочку і після цього як помився, з хати винесли чисту сорочку і верхній одяг, а моє все спалили, боялись щоб чогось не приніс, якоїсь хвороби, тифу.

До хати почали сходитись сусіди. Я все розказую їм, як вам розказую. А дідусь наш каже:

– Найперше помолимось всі разом і подякуємо Богові за твоє щасливе повернення. З цього можна було б цілу книгу написати, та хто буде її читати, – усміхаючись, Йосиф закінчував свою розмову і в цей час почали дзвонити на Службу Божу, бо вже здалека бачили, що їде священик з сусіднього села. Всі хрестились і йшли до церкви на богослужіння. А один із старших людей питає ще Йосифа:

– А все ж таки, не жалієте, що така вам випала важка доля, такі скитання?

– Ні, ні! – дзвінким голосом відповідає Йосиф. – Я дякую Богові, що міг в такий спосіб щось віддати, і навіть жертвувати за волю України, якої досі не маємо. Ми не осоромили себе і повернулись досить пристойно, і з усіх воюючих сторін найкраще ми тримались, завдячуючи Богові і нашим священикам, на високому моральному рівні, про що говорили навіть чужинці, і наші вороги, будучи у так званому чотирикутнику смерті. На жаль, тепер інші часи, але я вірю і надіюсь, що Україна буде, бо ті, які віддали своє життя за Батьківщину, постійно просять Бога за нашу свободу. Зрештою, ми могли поступити, як хотіли, свої хрести, терпіння прийняти, чи не прийняти. Ми їх прийняли і виконали Божу волю. Тож надіймося на Господа Бога, а Він нас ніколи не опустить.

Дзвін перестав дзвонити і всі, що були надворі, входили до церкви на святу Літургію. ■

ПОДЯКА ЛИНЕ ДО НЕБЕС

Слава Ісусу Христу!

На сторінках часопису «Місіонар» хочу щиро подякувати Господу Богу, Пречистій Діві Марії, св. Йосифові, св. Юді-Тадею, святим Вірі, Надії, Любові і їх матері Софії, Ангелу Хоронителю і всім Небесним Силам за отриману ласку. Я знайшла роботу.

Віра,
м. Львів

Найщирішу подяку складаю Всемилостивому Богу через заступництво Пречистої Діви Марії і святого Юди-Тадея.

У 2006 р. я поїхала закордон на роботу. Три роки мого перебування там пройшли, як страшний сон, після чого я захворіла, поїхала додому і цілий рік лікувалася. Подруги телефонували мені дзвонили з-закордону, оскільки знали, яка ситуація в нас, на Україні, і просили повертатись. Я ж казала, що не витримаю там, тому що всі роботи погані. А моя подруга порадила, щоб я молилася до св. Юди-Тадея і знайду добру роботу. Я не вірила, але її пораду послухала і щиро молилася до святого Юди-Тадея.

Коли я повернулася знову за кордон, то дуже швидко знайшла роботу, пропрацювала на ній два роки, як-то кажуть, як у Бога за дверима. За що я дуже дякую моєму дорогому Юді-Тадею. Зараз мене чекає нове випробування, але мені уже не страшно, тому що у мене є надійний опікун.

Закликаю всіх молитися у безнадійних обставинах до св. Юди-Тадея.

Галина,
смт. Журавно, Львівська обл.

Слава Ісусу Христу!

Висловлюю щиру подяку святому апостолу Юді-Тадею за отриману ласку та вислухану дев'ятницю, за щасливе виконання обов'язків на роботі.

Я постійно звертаюсь за допомогою до Юди-Тадея та постійно відчуваю його поміч та опіку.

Володимир Галько,
м. Львів

Слава Ісусу Христу!

Дорогий, мій Місіонаре! Пише до тебе твоя шанувальниця – Оля! Я проживаю в Жовківському районі, в селі Стара Скварява. Народилася в багатодітній сім'ї, дуже працьовитих, а особливо ЛЮБЛЯЧИХ батьків, які не багаті матеріально, але багаті душею та любов'ю до Бога. У моїх Батьків було важке життя, та й тепер не дуже-то легке, проте вони все перебороли, пройшли, перемогли і отримали те, чого прагнули найбільше в житті, а це – Божу любов, підтримку та благословення!

Мої Батьки вчили нас завжди любити Бога, ходити до церкви, вірити і молитися. І от Вам живий приклад того, що «…без Бога ні крок до порога…!»

Я вже маю вищу освіту, великий стаж роботи та й все, чого потребую, бо живу за прикладом Батьків. Думаєте, що все це легко прийшло мені в руки? Ні, це все маю лише завдяки Богу, бо вірю у Його любов до нас і всі ці щедрі дари, які Ісус Христос нам подає, тому що дуже нас всіх ЛЮБИТЬ.

Мені дуже було тяжко одночасно вчитися, працювати на роботі і вдома, тому не завжди була підготовлена до здачі сесій, екзаменів, але завжди-завжди молилася та вірила у те, що говорив нам Ісус: «Просіть, і буде вам дано!». І це щира правда, бо уже цього року в травні здала останні державні екзамени та скоро отримаю диплом з вищою освітою.

«Місіонаре», хочу скласти щиру подяку Богові, Пречистій Діві Марії, св. Юді-Тадею, св. Антонію Падевському, св. Миколаю, бл. Йосафаті Гордашевській, Ян Антоніо Фаріна, священомученику Партенію, всім святим, блаженним і мученикам!

Ще хочу усім сказати: Люди, вірте, моліться, кайтеся та ходіть до церкви, бо тільки Бог нас спасе, охоронить і забере до себе у вічний рай! Все зараз залежить від нас, і поки маємо таку можливість, міняйтеся, бо життя коротке і можемо не встигнути заслужити цей рай!

Дякую тобі, «Місіонаре»!!!

Ольга,
с. Стара Скварява, Жовківський р-н,
Львівська обл.

Слава Ісусу Христу!

Дорогий журнале «Місіонар»!

Через Вас хочу висловити подяку Господу нашому Ісусові Христу, св. Юді-Тадею, Пресвятій Діві Марії, Миколаю Чарнецькому за всі ласки, які через них отримала.

Прошу Матінки Божої, Господа нашого про здоров'я, Боже благословення та опіку над моєю родиною і мною, про вислухання моїх молитов і просьб.

Галина,
смт. Рудно,
Львівська обл.

Висловлюю щиру подяку Господу Богу, Матері Божій, св. Партенію, покровителю м. Жовкви, св. Архангелу Михаїлу, св. Анні, св. Філомені, св. Юді-Тадею і всім святим за чудо, яке сталося зі мною 16 грудня 2008 р. Приїхавши до Львова, я сіла у трамвай, який їхав на головний вокзал. На зупинці біля церкви св. Ольги і Єлизавети сходив чоловік, який погано бачив, і я хотіла йому допомогти. Він зійшов, а я була за ним. Коли я вже хотіла сходити, трамвай закривав двері і рушив, я залишилася у дверях, повисла в повітрі. Вирвавшись із трамвайних дверей, я впала обличчям на проїзну частину дороги. Падаючи так, я могла травмувати собі голову, руки, ноги, або мене могла травмувати машина. Я не можу пояснити, що сталося, але я не постраждала. Отямившись, я побачила, що лежу на боці на проїжджій частині. Напевно, пройшов малий проміжок часу. За мить я побачила, що до мене йде мужчина, який допоміг мені підвестися, за що я йому щиро дякую.

Дякую всім святим, а особливо св. Партенію і Ангелу Михаїлу, що я щасливо вернулася додому жива і ввечері могла бути присутньою на Службі Божій. Всіх заохочую щиро молитися до св. Партенія і Архангела Михаїла і всіх святих.

З повагою до Вашого журналу.

Анна,
м. Жовква

Шановна редакціє «Місіонаря»

14 років тому я захворіла на страшне безсоння. За допомогою молитов священика я вилікувалася. Після цього молилася до св. Тадея, інколи пропускала молитви, але коли я їх відкинула (просто подумала, що обійдуся), до мене все повернулось. Тому дякую Богу і святому Юді-Тадею за допомогу протягом цих чотирнадцяти років. За цей час я закінчила училище, інститут, народила двох дітей і з чоловіком побудували хату. Не можна відкидати молитов, сумніватися, а треба завжди покладати надію на Бога, навіть коли ситуація здається безнадійною.

Олеся,
м. Бучач,
Тернопільська обл.

Слава Ісусу Христу!

Шановна редакціє!

Хочу висловити щиру подяку Господу Богу, Божому Милосердю, Пречистій Діві Марії і святому Йосифові, святому апос-

толові Юді-Тадею, блаженному Миколаю Чарнецькому, св. Анні що вони допомагають мені і моїм дітям, внукам, правнукам. Я захворіла, два місяці лежала. Тоді вибрала собі за опікуна святого Юду-Тадея, до нього молилася і він мене підняв з постелі, а так само мого правнучка Віталика.

Якщо мені стає щось погано, страшно – я відразу молюся до святого Юди-Тадея і мені через пару хвилин стає добре. І також часто молюся до Христа Спасителя, до Матері Божої в чудотворних іконах, і вони мені допомагають ходити до церкви на Служби Божі.

Максим'юк Дарія,
с. Саджавка, Надвірнянський р-н,
Івано-Франківська обл.

Слава Ісусу Христу!

■ Складаю щиру подяку через журнал «Місіонар» Господу Богу, Матері Божій, святому апостолові Юді-Тадею, святому Шарбелю, святому отцю Піо, блаженному Миколаю Чарнецькому, святому Антонію Падевському, всім святим, до яких звертаюся щоденно у своїх молитвах.

Дякую за оздоровлення і їхню опіку наді мною і моєю родиною.

Закликаю всіх до молитви. Віра і щира молитва – то велика сила!

Христина,
смт. Підволочиськ,
Тернопільська обл.

Слава Ісусу Христу!

■ Минув майже рік з цієї пори, коли я пообіцяла подякувати Господу Богу за щасливі пологи і за здоров'я своєї донечки.

Тому висловлюю щиросердечну подяку Пречистій Діві Марії, святому Юді-Тадею, святій Терезі і перепрошую, що так довго не виконувала обіцяне.

Вікторія,
м. Львів

Любов Дівчур

УСЕ ПРОХОДИТЬ, ВСЕ МИНАЄ

Усе проходить, все минає,
І часу нам не зупинить,
І дня пройдешнього немає,
Й не повернути щойну мить.
Пливе життя, немов рікою,
А напрям течії один —
Несе усіх він за собою
І не встояти перед ним.
Одні пливуть без перешкод,
Шукаючи лиш гарних вод,
Тому й зусиль не докладають,
Бо перешкоди обминають.
А інші труднощі долають,
Бо дуже добре вони знають,
Що до щасливої мети
В випробуваннях їм плисти.
І так пливе рікою час,
Все віддаляючи від нас
Хвилини радості й турбот,
Хвилини щастя і негод.
Але журитися не треба,
Немає в тім зовсім потреби.
Повинні для добра ми жити
І добрий слід свій залишити.

КРОСВОРД «ЛІТЕРА Л»

Підготувала Леся ШТИКАЛО

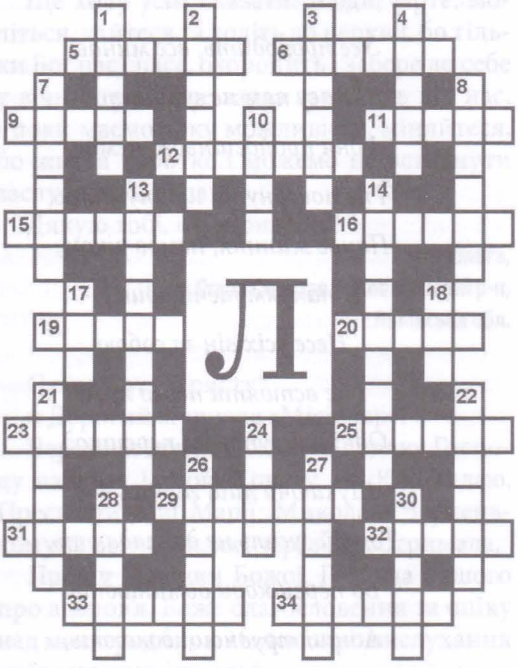

ГОРИЗОНТАЛЬНО: 5. Особа, яка читає лекції публічно, за програмою навчального закладу. 6. Шматочок гуми, призначений для стирання написаного. 9. Філософ-просвітитель, українець з Пряшівщини, автор наукової праці «Логічні настанови до пізнання і розрізнення істинного та хибного», 1815 р. 11. Затоплене морем розширене гирло річки. 12. Водна рослина з великим листям і білими або жовтими квітами. 15. Окуляри в оправі з ручкою. 16. Латинська мова. 19. У музиці повільний темп, трохи швидший за ларго. 20. Дипломатичний представник Папи Римського; нунцій. 23. Богдан … – автор слів до пісні «Час рікою пливе». 25. Освітлювальний пристрій, в якому джерело світла захищене склом, слюдою тощо. 29. Чоловіче ім'я. 31. Хімічний елемент, легкий сріблясто-білий метал. 32. Автор слів пісні «Мамина черешня» – Микола … . 33. Український байкар, поет, автор слів до пісні «Стоїть гора високая» – … Глібов. 34. Приміщення в будинку, заглиблене на фасаді будівлі, як правило, відкрите з одного боку.

ВЕРТИКАЛЬНО: 1. «Віків-хвилин суворий плин – надія в них клекоче. І чути … з полонин: Уклін, Святіший Отче!» (з вірша Петра Шкраб'юка «Уклін, Святіший Отче!»). 2. Провідник суден, добре обізнаний із навігаційними умовами певної ділянки моря, річки, каналу. 3. Блаженний, єпископ, професор, ректор Перемишльської Духовної семінарії – Григорій … . 4. Український театральний художник Львівського театру опери та балету (1930-1991 рр.). 7. Американський письменник, автор роману «Мартін Іден». 8. Сплав міді з цинком, іноді з домішкою свинцю, заліза, олова та інших металів. 10. Держава в Азії на Індокитайському півострові. 13. Видатний український композитор, хоровий диригент, педагог, фольклорист і музичний діяч, автор обробок українських народних пісень «Дударик», «Мак», «Щедрик». 14. Блаженна сестра Згромадження сестер святого Йосифа – … Гарасимів, котра відзначилась великою набожністю до Пресвятої Богородиці. 17. Польський письменник, народився і виріс у Львові, автор повісті «Високий Замок». 18. Понад рікою, ранньою весною … засіває син, та віще слово, батькову розмову не забуває він: «Щедро зрости, ой, зрости щедро, жито, житечко нам, рідній родині, нашій Україні добру долю даруй!» (пісня «Батьківське жито»). 21. Усний виклад навчального предмету викладачем у вищому або середньому спеціальному навчальному закладі. 22. Персонаж повісті «Кайдашева сім'я» Івана Нечуя-Левицького. 24. Місто у Центральній Франції. 26. Місто у Польщі, де Папа Іван Павло II після докторської дисертації читав лекції в Католицькому університеті. 27. А був то хлопець молодий, його б лишень кохати. Він впав, як той сухий …, повік буде лежати (з пісні «Повіяв вітер степовий»). 28. Той, хто користується найбільшим авторитетом у якомусь колективі. 30. Монахиня, котрій з'явилася Мати Божа у Фатімі.

Відповіді на кросворд, вміщений у числі за жовтень 2012 року:

ГОРИЗОНТАЛЬНО: 3.Рембрандт. 7.Левіт. 8.Лазар. 11.Слово. 12.Багаж. 15.Любов. 16.Стадо. 19.Хвала. 21.Життя. 22.Євангеліє.
ВЕРТИКАЛЬНО: 1.Месія. 2.Ідеал. 4.Рай. 5.Церква. 6.Мадрас. 9.Близнюк. 10.Панеада. 13.Жовква. 14.Втрата. 17.Слава. 18.Литія. 20.Бог.

НОВІ ВИДАННЯ ВИДАВНИЦТВА «МІСІОНЕР»

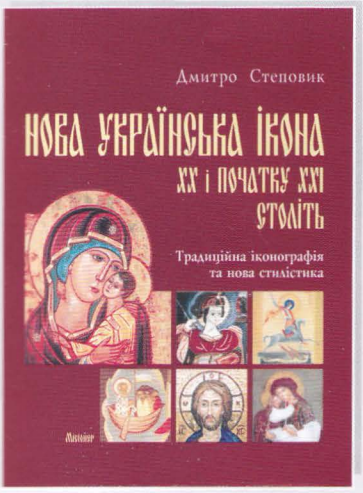

8 жовтня 2012 року Видавництво «Місіонер» провело презентацію книги Дмитра Степовика «Нова українська ікона XX – початку XXI століть. Традиційна іконографія та нова стилістика»

СВЯТИЙ ЙОСАФАТ КУНЦЕВИЧ
Документи щодо беатифікації

Йосафат Кунцевич, святий і священомученик, монах-василіянин, архиєпископ – одна із найяскравіших постатей в історії Української Греко-Католицької Церкви, великий подвижник з'єднання Церков, взірець аскетичної стійкості, харизматичний душпастир. Книга "Святий Йосафат Кунцевич" – по суті, перше видання про нього, причому не лише в Україні, а й у світі, хоча, як видно з документів щодо його беатифікації, святий Йосафат належав до ключових фігур в історії Вселенської Церкви тієї епохи. Будучи вірним своєму духовному постулату, він поєднав жертву свого життя з жертвою Христа.
ISBN 978-966-658-208-2, 324 с.,
170 х 240 мм., тверда опр.

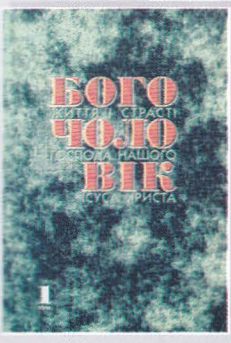

Марія ВАЛЬТОРТА
«БОГОЧОЛОВІК. ЖИТТЯ І СТРАСТІ ГОСПОДА НАШОГО ІСУСА ХРИСТА»
повне зібрання в 12-ти томах

пропонована книга є своєрідним конспектом видінь глибоковіруючої християнки з Італії Марії Вальторти. Вона детально відображає життя Ісуса Христа, Його Матері, апостолів, починаючи від Благовіщення Пречистій Діві Марії і аж до П'ятдесятниці. Сюжет розгортається в хронологічній послідовності знаменних подій історії спасіння та викладений у формі окремих глав-видінь.

З ПИТАНЬ ПРИДБАННЯ ЛІТЕРАТУРИ

звертатися за адресою:
вул. Б. Хмельницького, 40
м. Львів, 79019,
тел.: 0952602157, (032) 272-90-80
shop@missioner.com.ua
http: www.missioner.com.ua

КАЛИНОВА ПІСНЯ –

ПІСЕННИК
ДЛЯ СПРАВЖНІХ ПАТРІОТІВ!

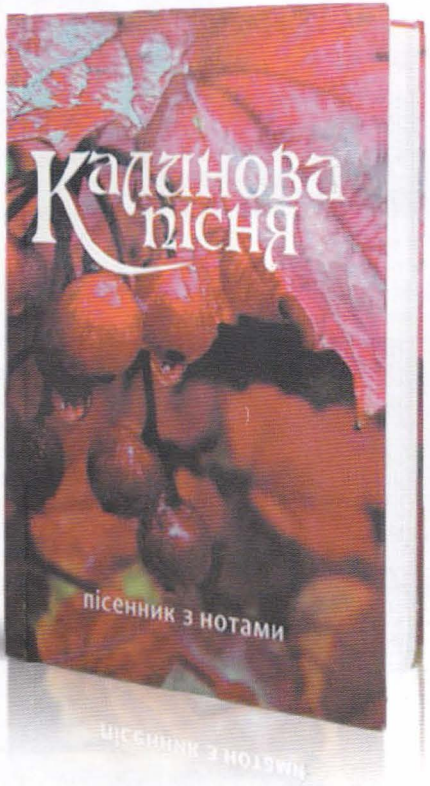

У Василіянському видавництві «Місіонер» вийшла збірка «Калинова пісня» – 200 найпопулярніших українських пісень з нотами (420 с.), які добре відомі й любі кожному небайдужому українцеві, ревному патріотові своєї Батьківщини, її віковічної історії та культури. Це видання присвячене 70-й річниці створення УПА (14 жовтня 1942). Співаник як своєрідний молитовник, де зібрана у пісні молитва «за Україну, за її долю, за честь і славу за народ». Метою видання цього співаника є не дати згаснути українській пісні, яка поволі, на жаль, відходить в забуття, а разом з нею дух, любов і патріотизм. Пам'ятаймо свою історію, не губімо своєї традиції, національної свідомості й культури. Будьмо правдивими християнами і справжніми українцями!